

UNIVERSITETET I AGDER

Norsk, kvinnelig pop-vokal

En studie av norske, kvinnelige pop-artisters
stemmekarakteristikk

ODA MATHEA ULVØY WESTLI

Forord

Etter seks år som vokalstudent på Universitetet i Agder avslutter jeg mitt masterstudium med en avhandling om stemmekarakteristikk, og likhetstrekk hos kvinnelige popvokalister. Det har vært en krevende og spennende prosess med en bratt læringskurve. Jeg er takknemlig for mulighetene jeg har fått og menneskene jeg har møtt på veien hit.

Jeg ønsker å takke alle medstudenter for fem fine år på Universitetet i Agder.

Takk til min veileder Per Elias Drabløs for inspirerende samtaler og engasjement.

Takk til min hovedinstrumentlærer Hilde Norbakken for inspirerende samtaler, lærdom og støtte gjennom fem år.

Takk til mine medmusikanter Torstein Lauvvik Ørland, Nicholas Oscar Van Eck, Daniel Hinderaker og Brynjar Blomvik.

Takk til Simen Lyngroth for mange gode råd og korrekturlesing.

Takk til Anneli Drecker for fine timer og spennende samtaler.

Takk til mamma, pappa og Jørgen.

Oda Mathea Ulvøy Westli

Kristiansand, april 2018

SAMMENDRAG

Denne masteroppgaven baserer seg på min antakelse om at norske, kvinnelige pop-vokalister har svært lik stemmekarakteristikk. Stemmekarakteristikk, eller stemmelyd, er summen av alle valgene en vokalist tar som påvirke lyddannelsen. Terminologi for å kunne beskrive de forskjellige stemmelydene har jeg hentet fra Cathrine Sadolins *Complete Vocal Technique*. Denne terminologien omfatter funksjoner, klangfarger, effekter, ansatstyper og twang.

Jeg har undersøkt om det finnes likhetstrekk i stemmekarakteristikken til Emilie Nicolas, Anna Of The North (Anna Lotterud), Astrid S (Astrid Smedplass) og Aurora (Aurora Aksnes). Dette er fire vokalister jeg mener representere norsk pop-musikk i dag, og som har stemmekarakteristikken jeg mener er representativ for nåtidens soundideal for kvinnelige pop-vokalister.

For å samle inn relevant data gjennomførte jeg analyser og en spørreundersøkelse. Gjennom undersøkelsen forsøkte jeg å finne ut om andre også oppfattet at stemmekarakteristikken var lik. Målet for analysene var å undersøke om det var stemmekarakteristiske likheter hos de valgte vokalistene.

Undersøkelsesresultatet viste til min overraskelse at det var stor forskjeller i hvor stor grad respondentene oppfattet stemmekarakteristikkenes likhet. Samtidig viste analyseresultatene at vokalistene hadde svært lik stemmekarakteristikk.

Jeg fant ut at fellestrekkene for de fire vokalistene var:

- Hovedfunksjon: nøytral
- Hovedklangfarge: lys
- Effekter: vibrato, ornamentering og luft på stemmen
- Hovedtype av ansats: nøytral uten luft
- Gradering av twang: medium

Basert på disse funnene er min nye antakelse at denne stemmekarakteristikken beskriver nåtidens vokalsound for norske, kvinnelige pop-vokalister.

Etttersom jeg analyserte få låter, oppfordrer jeg til videre forskning med et bredere utvalg av låter for å undersøke om denne antakelsen stemmer.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
SAMMENDRAG	3
Innholdsfortegnelse	4
1 INNLEDNING	7
1.1 Begrunnelse for valg av oppgave	8
1.2 Problemstilling	9
1.2.1 Björk Guðmundsdóttir.....	11
1.2.2 Kate Bush.....	12
1.2.3 Susanne Aartun Sundfør.....	13
1.3 Speiling	13
1.4 Valg av vokaler	14
1.4.1 Aurora.....	15
1.4.2 Emilie Nicolas – Sky.....	15
1.4.3 Anna Of The North.....	16
1.4.4 Astrid S.....	16
1.5 Låtvalg	16
1.5.1 Produksjon.....	17
1.6 Avgrensning	19
2 TEORI OG LITTERATUR	21
2.1 Hva er lytting	21
2.2 Complete Vocal Technique	22
2.2.1 De fire hovedelementene.....	23
2.2.2 De fire funksjonene.....	24
2.2.3 Klangfarge.....	27
2.2.3 Effekter.....	28
2.2.4 Ansatser.....	29
2.2.5 Twang.....	29
2.2.6 Oppsummering.....	30
3 METODE	31
3.1 Valg av metode	32
3.2 Spørreundersøkelse	32
3.2.1 Populasjon og utvalg.....	34
3.3 Kvalitativt forskningsintervju	35

3.4. Analyse	36
3.4.1 Auditiv analyse.....	36
4 MINE FUNN	39
4.1 Resultat av analysen	39
4.1.1 Emilie Nicolas - Sky.....	40
4.1.2 Astrid S Hurts So Good.....	42
4.1.3 Aurora Winter Bird.....	44
4.1.4 Anna Of The North Always.....	46
4.2 Sammenligningsskjema	48
4.3 Innhentet data fra spørreundersøkelsen	49
4.3.1 Emilie Nicola - Sky og Astrid S - Hurts So Good:.....	50
4.3.2 AURORA - Winter Bird og Anna Of The North - Always:.....	51
4.3.3 Emilie Nicolas - Sky og AURORA - Winter Bird:.....	52
4.3.4 Astrid S - Hurts So Good og Anna Of The North - Always:.....	53
4.3.5 Emilie Nicola - Sky og Anna Of The North - Always:.....	54
4.3.6 Astrid S - Hurts So Good og AURORA - Winter Bird.....	55
5 DRØFTING AV FUNN	57
5.1 Drøfting av analysens funn	57
5.2 Drøfting av spørreundersøkelsens funn.....	58
5.3 Eksempel på ny viten	59
6 AVSLUTNING	61
LITTERATURLISTE	63
Vedlegg	67
Vedlegg 5: spørreundersøkelsen.....	71

1 INNLEDNING

Temaet for denne masteravhandlingen er norsk pop-vokal, og hvilke fellestrekk som eventuelt finnes i vokalkarakteristikken hos de nye, norske, kvinnelige popartistene. Artist-Norge har de siste årene opplevd en økning av nye popartister, og det kvinner er godt representert, både som soloartister og som frontpersoner i band. Eksempler på disse pop-artistene er Aurora Aksnes (AURORA), Astrid Smeplass (Astrid S), Susanne Sundfør, Sigrid Raabe (Sigrid), Dagny N. Sandvik (Dagny) og Gabrielle Leithaug (Gabrielle). Olav Solvang skriver i sin artikkel for Vårt Land (2015) dette om norsk popmusikk:

Norsk popmusikk drives for tiden først og fremst fram av en jentebølge, som også har skylt i land der vi tidligere ikke trodde det var mulig å konkurrere om publikums gunst. (Solvang, 2015)

Moren min har fortalt at hun er lei av å bare høre den samme stemmen i alle sangene hun hører på radioen, og hun hører ikke forskjell på stemmene til Astrid S (Astrid Smeplass) Aurora (Aurora Aksnes), Anna of the North (Anna Lotterud), Emilie Nicolas. Kan det være slik at mange norske kvinnelige pop-vokalister er inspirert av det samme vokal-idealet, og påvirkes de til å synges på en spesiell måte? Selvfølgelig har vi unntak fra denne standarden, og jeg mener ikke at absolutt alle de norske pop-vokalistene synger på denne måten, men det er etter min mening ikke til å legge skjul på at flere ligner, vokalkarakteristisk sett, på hverandre. Når jeg skal beskrive den typiske karakteristikken som jeg, i forkant av undersøkelsen, mener er lik, velger jeg intuitivt disse ordene: klagende, trist, barnestemme, lite dynamisk og smal klang. Dette er ord jeg personlig mener beskriver stemmekarakteristikkene, men som ikke kommer til å bli brukt videre i oppgaven.

Etter min mening er stemmen, av alle lydtkilder, den med mest personlighet. Stemmens lyd endrer farge fra person til person og er en del av vår personlighet. Som sanger har stemmen alltid fasinert meg og gjort meg nysgjerrig. I min søken etter utvikling av stemmens kvaliteter, har jeg i lengre tid vært åpen for flere vokaltekniske metoder. Ofte samles jeg og mine vokalistvenner for å diskutere sangteknikk, og gi hverandre råd. Stadig dukker *Complete Vocal Technique* (CVT) opp i våre samtaler, og det har gjort meg nysgjerrig på å lære mer om denne arbeidsmetoden. I min mastergradsavhandling har jeg da valgt å bruke den danske vokalpedagogen Cathrine Sadolin's arbeidsmetode – *Complete Vocal Technique* (CVT) – hvor hun beskriver stemmens ulike funksjoner, effekter, klangfarge og ansatstyper. Sadolins teknikker gir meg en terminologi som i denne oppgaven hjelper meg med å beskrive forskjellige lyder og vokalkarakteristikker. Som du kan lese om i kapittel 3 *Metode*, har jeg

gjennomført en analyse av stemmekarakteristikken til fire kvinnelige vokalist. Gjennom en analyse med bruk av CVTs parametere har jeg kunnet beskrive ulike faktorer ved vokalistenes stemme og undersøkt hvilke likheter og ulikheter som finnes. Jeg har også gjennomført en spørreundersøkelse for å undersøke hvilken oppfatning mine medstudenter har.

Jeg har brukt både kvalitativ og kvantitativ metode i oppgaven, der en spørreundersøkelse og en analyse har blitt brukt til å samle inn dataene. Jeg beskriver dette i metodekapittelet s. 32-40. Videre beskriver jeg mine funn i kapittel 4. I kapittel 5 svarer jeg på problemstillingen.

1.1 Begrunnelse for valg av oppgave

Jeg har alltid hatt en forkjærlighet for popmusikk. Helt fra jeg var liten har jeg vært fasinert av denne fengende musikken som man nesten alltid får på hjernen. Jeg husker da jeg hørte ”Lemon Tree” av Fools Garden for første gang på radioen og ikke klarte å finne ut hva den het. Jeg hadde lyst til å finne den på CD, slik at jeg kunne høre på den når jeg ville. Jeg fant den etterhvert hjemme hos mine besteforeldre, og det er fremdeles en av mine favoritt-poplåter. Popmusikken har formet meg som musiker og som komponist, og jeg vet jeg er inspirert av den, både når jeg skriver musikk og når jeg synger. I de siste årene har jeg gått fra å høre mest på amerikansk og engelsk musikk, til å høre mer på norsk popmusikk - og da stadig oftere med kvinnelige vokalist i front. Det kan virke som om norske pop-kvinner virkelig har fått grobunn hos både norsk og utenlandsk musikkbransje, noe jeg selvfølgelig mener er veldig inspirerende og flott. Videre har jeg lagt merke til at mange av de nye norske, popkvinnene har ganske lik stemmekarakteristikk, og dette har jeg lyst til å finne ut om stemmer eller ikke.

Etter snart fem år ved Institutt for rytmisk musikk ved Universitetet i Agder, er jeg blitt en helt annen sanger enn den jeg var da jeg begynte høsten 2012. I møte med andre dyktige sangere og nye musikalske inspirasjonskilder, har stemmen min forandret seg mye. Da Emilie Nicolas kom ut med sin debutplate¹ i 2014 ble jeg helt satt ut. Det er definitivt et av mine favorittalbum gjennom tidene, og jeg kommer nok alltid til å være forelsket i stemmen hennes. I etterkant av albumet er jeg helt sikker på at jeg har endret stemmen min til å likne mer på hennes klangideal. Dette tror jeg mange sangere kjenner seg igjen i – man finner et klangideal man liker og som man ubevisst hermer etter. Alle sangere har selvfølgelig en

¹ Emilie Nicolas (2014), Like a Warrior, Columbia ENCD01

egenart i sin personlige stemme som gjør at man alltid vil låte annerledes enn andre sangere, men man kan alltid endre stemmens klang nærmere et ideale. Jeg har alltid fått høre at jeg har én stemme når jeg synger, og en annen stemme når jeg prater. Altså har jeg to forskjellige stemmer med ulikt bruksområde. Hvorfor vet jeg ikke, men det kan jo være at jeg, fra barndommen av, hermet etter andre vokalister og derfor har fått en annen klang i syngestemmen min, enn i pratestemmen. Med Complete Vocal Techniques parametere ville jeg beskrevet min egen sangstemme som en blanding mellom nøytral og komprimert nøytral² i tillegg til at jeg bruker mye twang for å nå opp på de lyseste tonene. Av effekter bruker jeg noe luft på stemmen og jeg har en veldig lys klangfarge.

Siden 2014 har jeg vært vokalist i pop-rockbandet I am K. Dette har gitt meg store vokaltekniske utfordringer, som har vært positivt for min sangtekniske utvikling. Jeg var egentlig en balladesanger som for det meste sang dynamisk svakt. Som frontvokalist i et rockeband sier det seg selv at det ikke fungerte. Jeg ble nødt til å forme stemmen min slik at den passet inn i bandets sound og stil. Sangstemmen utvikler seg i takt med ulike inspirasjonskilder, ønskede klangidealer og gjennom sangtekniske utfordringer.

1.2 Problemstilling

”Hvilke stemmekarakteristiske likhetstrekk finnes hos nye, norske, kvinnelige popvokalister?”

Det har skjedd en musikalsk endring i norsk popmusikk de siste 50 årene, og med den teknologiske utviklingen kommer nye lydbilder, og musikalske landskaper. Vi er ikke lenger avhengig av at vokalisten synger rent, eller har en flott stemme for å produsere et vakkert vokalspor, siden hvem som helst nå kan låte ’bra’ med hjelp av nye elektroniske verktøy. Dette gjelder ikke bare i Norge, men også i de fleste andre vestlige land som, for eksempel USA og England. Popmusikken har gått igjennom en evolusjon hvor mesteparten av dagens utgivelser er polerte, og rensket for ”ulyder”. Som man kan lese om i underkapittel 1.5.1 – *Produksjon* har det skjedd store omveltninger i opptaksstudioet og hvordan et vokalspor blir laget og manipulert. Dette kan være en av årsakene til at vokalistene, etter min mening, har så lik stemmekarakteristikk.

² Se kapittel 2, side 24 for mer informasjon om nøytral.

Jeg mener det er relevant for oppgaven å snakke om hvordan norsk popmusikk er annerledes i dag enn hva den var for 50 år siden. Naturlig nok er det spesielt vokalkarakteristikken jeg ønsker å utdype, og derfor har jeg valgt å nevne noen kvinnelige, norske pop-artister som hadde sitt virke på 1960-, -70 og 80-tallet. Videre har jeg også valgt å ta med en norsk og to utenlandske popartister jeg mener har stemmekarakteristiske likhetstrekk med de nye, norske, kvinnelige popvokalistene jeg har basert min masteravhandling på.

I 1968 gikk Inger Lise Rypdal til topps i Norge med sine to første singler *Fru Johnsen* og *Romeo og Julie* (Bergan 2018)³. Sammen med artister som Hanne Krogh, Anne-Karine Strøm og Wenche Myhre, var hun blant Norges største, kvinnelige popartister på 70-tallet. Hvis vi sammenligner det norske, kvinnelige vokalidealet på 1960-tallet med dagens vokalideal, er det en merkbar endring i stemmekarakteristikken. Hvis jeg med egne ord skal beskrive Inger Lise Rypdal's stemme-karakteristikk i låten *Fru Johnsen*, vil jeg intuitivt bruke ord som: rocka, røff, ærlig, brystklang, sterk dynamisk, hard, kontant og røff. Helt andre ord enn de jeg brukte i innledningen når jeg beskrev de nye, norske, kvinnelige popartistene. En annen kjent popvokalist fra samme generasjon er Hanne Krogh. Krogh ble kjent i Norge da hun, bare 15 år gammel, representerte Norge i Melodi Grand Prix på begynnelsen av 70-tallet. Jeg vil beskrive hennes vokalkarakteristikk fra den tiden med disse ordene: mørk klang, brystklang, snakkestemme, dynamisk, vibrato, ærlig og koselig. Også her bruker jeg, intuitivt, helt andre ord enn de jeg bruker når jeg skal beskrive dagens popartister. En annen stor forskjell mellom dagens og da tidens norske, kvinnelige pop-artister, er at 1960 og '70-tallets popartister i all hovedsak sang på sitt morsmål. I dag synger de aller fleste norske popartister på engelsk, med noen unntak som Gabrielle (Gabrielle Susanne Solheim Leithaug).

Det er flere elementer som skiller dagens norske pop-kvinner fra popartister på 1960- og '70-tallet. Tidligere var det uvanlig for en kvinnelig pop-artist fra Norge å skrive sine egne sanger. Det musikalske materialet var det, som oftest, profesjonelle låtskrivere som stod for. Popartisten ble i større grad også sett på som en entertainer, og stod kanskje mye nærmere det visuelle og sanglige uttrykket til en musikalsanger, noe som også kan ha en stor innvirkning på måten de sang på.

³ Bergan, Jon Vidar. (2018, 9. januar). Inger Lise Rypdal. I Store norske leksikon. Hentet 17. januar 2018 fra https://snl.no/Inger_Lise_Rypdal.

På «Norske 60-talls hits» er det underholdningsmusikken som regjerer. (Nilsen, 2005)

De nye, norske, kvinnelige popartistene har, som meg, blitt inspirert av andre sangere de har sett opp til. Hvilke sangere dette er, er vanskelig å si, men det kan være interessant å nevne noen verdenskjente vokalistene jeg mener har de samme stemmekvalitetene som de popvokalistene jeg har tatt med i undersøkelsen min. I det neste avsnittet har jeg valgt å skrive om Björk (Björk Guðmundsdóttir) og Kate Bush (Catherine "Kate" Bush), som begge er verdenskjente popstjerner og har vært det i flere tiår. Videre har jeg valgt å nevne norske Susanne Sundfør, som etter min mening er et viktig forbilde for mange nye, norske popartister. Disse tre vokalistene synger hovedsakelig i nøytral, som er en av fire funksjoner Complete Vocal Technique deler stemmen inn i. I tillegg anvender de også de andre tre funksjonene, men nøytral er hovedfunksjonen. Jeg mener det er sannsynlig at Emilie Nicolas, Astrid S, Anna Of The North og Aurora har vært, og kanskje er, inspirert av disse kvinnelige popartistene. For min egen del har Björk og Susanne Sundfør betydd mye for min egen utvikling av stemmekarakteristikk, og de har gitt meg inspirasjon i låtskrivingsprosessen.

1.2.1 Björk Guðmundsdóttir

Björk har i lang tid sjarmert hele verden med sin spesielle stemme og særpregede musikk. Hun ble kjent i sitt hjemland Island da hun som 12-åring ga ut sitt første album. Senere ble hun medlem av forskjellige musikkgrupper som i all hovedsak spilte rock og punk. Den mest kjente av disse musikkgruppene var The Sugarcubes, som hadde sitt internasjonale gjennombrudd i 1987. For det musikkinteresserte publikum rundt om i verden, er hun nok aller mest kjent som frontfigur i sitt eget soloprojekt. Det internasjonale gjennombruddet kom med albumet "Debut" i 1993, som ble kåret til årets album av musikkmagasinet New Music Express (NME). Musikken er en blanding av pop og eksperimentell elektronisk musikk, og har definitivt inspirert mange musikere opp igjennom årene. Musikkanmelder for The New Yorker, Alex Ross sa dette om Björks stemme:

I cannot think of another voice like it in classical music, in pop music. It's instantly recognizable. You hear one or two notes from it and you know it's Bjork. (Raz, 2010)⁴

Personlig ble jeg en stor fan av Björk i 2007 da jeg for første gang hørte låten *Human Behavior* fra albumet *Debut*. Det er rart hvordan en produksjon, som da var fjorten år

⁴ Raz, 2010, hentet januar 2018: <https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=129029063>

gammel, likevel kunne låte så nyskapende. Det kan virke som om musikken til Björk ikke er bundet av tid eller sted, den bare er. Björk har et spesielt særpreg og en unik stemmelyd. Likevel mener jeg det er likheter mellom Björk og vokalistene jeg har valgt ut til min analyse. I en artikkel skrevet av Thomas Kolbein Björk Olsen for nettmagasinet Ballade fra 2015, sier vokalpedagog ved universitetet i Agder, Hilde Norbakken, dette om Björk:

*Björk har brøytet vei for artister som Emilie Nicolas, Susanna Wallumrød, Bertine Zetlitz og Susanne Sundfør, artister som jobber med et utvidet popbegrep i elektroniske landskap. De låter absolutt ikke likt, men Björk har gjort at pop-publikummet også vil høre på musikk i mer utvidede begrepsrammer, mener Norbakken. (Olsen, 2015)*⁵

Björk har hele 18 soloutgivelser bak seg, og den siste plata *Utopia* kom ut i 2017. Hennes karriere strekker seg fra 1977 og fram til i dag, og i over 30 år har Björk preget det internasjonale musikklandskapet.

1.2.2 Kate Bush

Låtskriver, sanger og produsent Kate Bush er en av de mest suksessfulle kvinnelige artister fra England. Med sin spesielle og særegne stemme har hun trollbundet en hel verden med låter som *Wuthering Hights*, *Babooshka* og *Running Up That Hill*. Hun utga sitt debutalbum *The Kick Inside* i 1978 på prestisjetunge EMI Records, og albumet solgte til platina.⁶ I en plateanmeldelse gjort av BBC, skriver anmelderen at *The Kick Inside* var en fantastisk debut og at den var forut for sin tid. (Jones 2008)⁷ Da singelen *Wuthering Hights* havnet på toppen av den britiske topplisten UK Singles Chart, ble Bush historisk. Aldri før hadde en kvinne både skrevet og sunget en låt som hadde gått rett inn på 1.plass på denne listen.

I en artikkel i dagbladet fra 2014 skriver journalist Jonas Pettersen:

Det har nesten blitt et dogme i musikkjournalistikk å dra fram Kate Bush i omtalen av kvinnelige artister med hang til dramatisk popmusikk. (Pettersen, 2014)

Av flere journalister blir Kate Bush sin stemme beskrevet som ”youthful”; en beskrivelse jeg kjenner meg igjen i. Barnlig, nasal, musikalstemme, lite dynamisk og lys klang er ord jeg mener beskriver stemmen til Kate Bush.

⁵ Olsen, 2018, hentet april 2018 <http://www.ballade.no/sak/bjork-oppsummerer/>

⁶ Platina: 300 000 solgte album (Storbritannia).

⁷ Jones, 2008 hentet februar 2018, <http://www.bbc.co.uk/music/reviews/nm9x/>.

1.2.3 Susanne Aartun Sundfør

Med hele seks album bak seg har Susanne Sundfør i lang tid trollbundet norske og utenlandske musikkelskere. Hun har vunnet den norske spellemannsprisen fem ganger, og vært nominert til Nordic Music Prize to ganger – først i 2011 for albumet *The Brothel*, og så i 2012 for albumet ”*Silcon Veil*”. Hennes første album, *Susanne Sundfør*, kom ut i 2007 og ble nominert til både Spellemann og Alarmprisen. Sundfør var en av fire norske artister som vant ”a-ha-stipendet” i 2010. Hennes siste album *Music for People in Trouble* kom ut i 2017 og fikk toppkarakter av VGs anmelder Tor Martin Bøe. Dagbladet skrev dette i sin anmeldelse av låten *The Brothel*:

Dette er hinsides norsk melankoli, og flere popartister kommer nok til å grine litt når de hører dette. Både fordi de innser at de opererer i en annen divisjon enn Sundfør, men også fordi det er uimotståelig vakkert. (Kydland, 2010)

Susanne Sundfør har en unik stemmelyd som gjør henne til noe helt særegent. Ord som skarp, skjærende, dynamisk, barnlig og lys klang kommer opp når jeg intuitivt skal beskrive stemmekarakteristikken hennes.

1.3 Speiling

Alle mennesker inspireres av hverandre, noe som er en naturlig del av det å være menneske. Helt fra vi blir født hermer og lærer vi av hverandre. Da jeg var baby lærte jeg å snakke og å gå av menneskene rundt meg, og på skolen lærte jeg å lese og regne. På ungdomskolen ønsket jeg å gå med de samme klesplaggene som alle andre hadde, og på videregående kan det jo hende at jeg ønsket å være litt annerledes. Omgivelsene vi befinner oss i former oss. Speiling er et annet ord for dette. I en artikkel fra 2017 skriver forfatter Åse Dragland følgende:

Vi speiler de vi har ”funnet tonen med” eller beundrer. Og vi viser det med likt kroppsspråk og gjerne med å bruke samme taletempo og tonefall som den andre. Dette skjer automatisk og uten at vi tenker så mye på det. (Dragland, 2017)

Speiling skjer fordi hjernen vår har et nervecellenettverk med celler som heter speilnevroner. Ifølge Stine Sævik (2016) fungerer speilnevronene slik at når vi observerer et annet menneskes motoriske bevegelser og/eller ansiktsmimikk, så begynner speilnevronene i vår egen hjerne å planlegge de samme handlingene.

Barn som vokser opp i dag har en unik mulighet til å utvikle seg musikalsk gjennom ulike medier. Internett har gjort det mye enklere å lære seg noe nytt. For å lære seg sangteknikk,

kan man eksempelvis se læringsvideoer på YouTube. Her blir det ofte lagt ut videoer med oppvarmingsøvelser og teknikkøvelser. Søker du på "how to sing" i søkefeltet på YouTube kommer det opp en rekke veiledningsvideoer som gir tips til hvordan du overkommer dine sanglige utfordringer. Som sanglærer hender det av og til at elever sier de har lært noe på YouTube de ønsker mer kunnskap om. Jeg mener det er både bra og skummelt at sangundervisning kan foregå på YouTube hvor hvem som helst kan legge ut sangtips.

Samtidig som YouTube på mange måter kan sies å ha blitt den 'nye skolen', er musikken blitt mer tilgjengelig, og du kan enkelt finne din type musikk gjennom Spotifys spillelister. Videre kan man etterligne sine musikalske forbilder både ved å høre på musikken på Spotify, eller se de live på YouTube. Kan speiling skje gjennom YouTube? Jeg tok kontakt med en forsker innenfor feltet, fra Universitetet i Bergen, og spurte han om dette, men han var ikke kjent med at denne type dialog kunne skje gjennom sang. Derimot sier forfatter av boken *Kroppen Snakker*, Åse Dragland, at vi kan endre tonefall gjennom speiling. (Dragland, 2017)⁸ Kan det derfor hende at man kan endre sangstemmen også? Dette er interessante spørsmål til videre forskning, men som ikke kommer til å bli belyst videre i denne avhandlingen.

1.4 Valg av vokalister

Til min undersøkelse har jeg valgt ut fire norske, kvinnelige popsangere som alle har vært aktuelle med ny musikk de siste to årene. De har alle et gjennomprodusert sound som kan plasseres i det pop-elektroniske musikklandskapet. Gjennomgående synger ingen av de på morsmålet sitt, men på engelsk. Jeg har valgt vokalister jeg mener har stemmekarakteristiske likhetstrekk, og som jobber innenfor samme sjanger. Videre er alle vokalistene blitt A-listet på *NRK P3*, som er en av Norges største radiokanaler for norsk musikk. Det er også en kanal som ofte er flinke til å finne nye norske talenter innenfor denne sjangeren. Alle artistene har over 100 000 følgere på strømmetjenesten Spotify, og er blant eliten i norsk popmusikk. Musikken vil jeg beskrive som kommersiell og artistene har også et kommersielt visuelt uttrykk, også på sosiale medier. De siste årene har de vært å se på de store norske festivalscenene, og alle de utvalgte vokalistene har hatt sitt musikalske gjennombrudd i Norge. Flere av dem er også på vei opp og fram internasjonalt.

⁸ Dragland, 2017 hentet april 2018, <https://www.adressa.no/meninger/2017/04/15/Vi-speiler-hverandre-14557390.ece>

1.4.1 Aurora

Første gang jeg så Aurora synge var i 2014 på Herr Nilsen under by:Larm, da hun bare var 17 år gammel. Etter den dagen har det gått slag i slag, for artisten som både var nominert til årets nykommer på P3 gull i 2014, spilt nobel fredskonsert og vant årets nykommer under spellemann 2015. For hennes debutplate *All My Demons Greeting Me As a Friend* vant hun spellemannsprisen for årets popsolist i 2016, i tillegg til å vinne årets musikkvideo for videoen *I Went Too Far*.

I en anmeldelse av hennes debutplate fra Aftenposten, sammenligner journalist Robert Hoftun Gjerstad (2016) Aurora med Emilie Nicolas og Susanne Sundfør.⁹

1.4.2 Emilie Nicolas – Sky

Emilie Nicolas gav ut sitt debutalbum *Like I'm a Warrior* i 2014 etter å ha sluppet tre singler som alle havnet på spillelistene til flere av Norges største radiokanaler. Hun er utdannet ved jazzlinja i Trondheim og startet tidlig med musikk.

Very much a product of her upbringing and her background, Emilie was introduced to music by her family from a very early age. "When I was 3 years old I told my mom I wanted to be a "singing lady" so I think I've been singing from very early on" says Emilie, "and I started writing songs when I got a guitar from my uncle". (www.emilienicolas.com, hentet januar 2018.)

Etter en lengre pause fra musikken kom Emilie Nicolas ut med låten *Sky* i 2017, som også var tittelsporet på NRK-dokumentaren *Stemmene i hodet*. Låten fikk terningkast seks av en rekke anmeldere og ble også listet hos diverse radiokanaler.

"Sky" beviser – i likhet med Like I'm a Warrior – hva Nicolas er skikkelig rå på: Sjarmerende og mystisk pop-elektronika uten å ramle bort i det dunkleste hjørnet. Det er en øvelse det er godt gjort å mestre. Nicolas' stemme og sans for melodi og detaljrikdom sammenlagt er nesten like behagelig som øyeblikket mellom våken tilstand og søvn. (Soufi, 2017)

Emilie har også vunnet en rekke priser, blant annet Spellemannsprisen for "årets nykommer" og "popsolist". I tillegg har hun spilt på blant annet Øyafestivalen, by:Larm og Slottsfjellfestivalen.

⁹ Hentet januar 2018: <https://www.aftenposten.no/kultur/i/8wRpQ/Kjarlighetskrigeren-Aurora-innfrir>
15

1.4.3 Anna Of The North

Duoen Anna Of The North består av norske Anna Lotterud og Australiske Brady Daniell-Smith. Duoen har over 1 million månedlige lyttere på Spotify, og deres mest spilte låt *Lovers* har blitt streamet over 4 millioner ganger. Etter å ha gitt ut flere singler kom deres debutalbum *Lovers* ut i 2017. Vokalist og låtskriver i bandet Anna Lotterud har jobbet med flere verdenskjente artister blant annet: Tyler, The Creator og Frank Ocean. I 2016 var Anna Of The North på Europaturne med selveste Kygo. I denne oppgaven er det kun stemmekarakteristikken til Anna Lotterud som er aktuell.

1.4.4 Astrid S

Astrid Smeplass ble oppdaget som 16-åring gjennom tv-programmet Idol hvor hun kapret en 5.plass. Hun ble for alvor kjent da hun i 2014 slapp sin første singel *2AM* på plateselskapet Universal. Samme året ble hun kåret til "Årets nykommer" under spellemannsprisen og gjennomførte sin aller første utsolgte turne. Astrid S gav ut sin første EP i 2016 og har over 6 millioner månedlige lyttere på Spotify. Hun ble kåret til "årets spellemann" under spellemannsprisen 2017. Hennes mest spilte låt på Spotify *Think Before You Talk* har over 6 millioner streams, og var A-listet på de fleste norske radiokanaler.

1.5 Låtvalg

Ved utvelgelse av låtmaterialet var det viktig for meg å sette noen parametere for hva slags låter jeg skulle analysere. I analysene valgt å analysere fra første vers til slutten av første refreng. Det var viktig for meg at låtene hadde likheter i produksjonen, og hadde tilnærmet lik dynamikk og form. Jeg har valgt én låt av hver vokalist som jeg mener representerer vokalisten på en god måte. Låtene har relativt lik oppbygging både dynamisk og formmessig. Siden hovedfokuset i oppgaven er hvordan vokalen høres ut, har jeg valgt sanger hvor vokalen kommer frem på en klar og tydelig måte. I tillegg har alle sangene engelsk tekst.

- Dynamikk: *Sky*, *Hurst So Good* og *Winter Bird* er like dynamisk. *Always* av Anna Of The North skiller seg ut ved dynamikken er den samme gjennom hele låten.
- Form: Låtene har relativt lik form med intro, vers, prerefreng og refreng. Unntaket er *Always* av Anna Of The North hvor former er: intro, vers, refreng.

- Språk: Alle låtene har engelsk tekst og ingen av vokalistene synger på sitt eget morsmål.
- Produksjon: Alle låtene er gjennomgående produserte og alle artistene har et polert lydbilde.

1.5.1 Produksjon

Siden 1960-tallet har det skjedd en enorm utvikling innenfor musikkproduksjon. Denne prosessen har skapt uendelig muligheter, og gjort musikkproduksjon tilgjengelig for alle. For å kunne produsere musikk trenger du kun en datamaskin, et software musikkprogram og et lydkort. Det er ikke lenger nødvendig å gjøre opptak av ekte instrumenter, fordi du enkelt kan kjøpe den lyden du ønsker på internett. Denne endringen av musikkproduksjon startet på 70-tallet med blant andre det tyske elektronikabandet Kraftwerk, som var pionerer innenfor datidens elektroniske musikk. Ifølge Aftenpostens Journalist Evind Stuen var Kraftwerk de første til å definere den elektroniske musikken.

Sammen med artister som Silver Apples og Tangerine Dream definerte Kraftwerk den elektroniske musikken før den ble allemannseie. (E. Stuen, 2016)

Den elektroniske endringen i musikkproduksjonen startet på 1960-tallet da datateknologien gradvis tok over for elektrofonistudioene. (Svendsen, 2017) Alle elementene i musikkproduksjon ble elektrifisert og det ble utviklet elektroniske instrumenter som synthesizere. The Beatles er et annet kjent band som tidlig tok i bruk de nye hjelpemidlene i studioproduksjonen, noe man kan høre på albumet Sgt. Peppers *Lonely Hearts Club Band* fra 1967.

Den elektronisk baserte popmusikken oppsto på 1970-tallet, i kjølvannet av utviklingen av synthesizeren. Samtidig med at synthesizeren ble tilgjengelig for flere dukket flere andre elektroniske musikkmaskiner opp, som vocoderen og trommemaskinen. (B.B Skjeldbred, 2017)

Også i vokalproduksjonen har det skjedd store forandringer gjennom effektbruk, manipulering av spor, klipp og lim. Et vokalspor er gjerne ikke bare ett innspilt opptak, men mange opptak sammensatt til et ”perfekt” spor. Dette gjør det enklere for vokalisten. Jeg har valgt å beskrive noen av de effektene jeg kjenner til under:

- Autotune: Autotune et verktøy, blant annet brukt for å rette opp i urene toner hos vokalisten. Det kan også brukes på andre instrumenter. I nyere tid blir autotune også

brukt for å få en spesiell lyd på stemmen, spesielt i norsk rap-musikk.¹⁰ Et eksempel på en låt hvor autotune anvendes som en effekt er ”Woods” av Bon Iver.

- Kompressor: Kompressoreffekter er en slags automatisk volumkontroll som jevner ut dynamikken. Med dynamikk menes forskjellen mellom det sterkeste og det svakeste lydnivået i innspillingen. Man setter en terskel for hvor sterkt det sterkeste skal være, og hvor svakt det svakeste skal være. Hver gang musikken går over denne terskelen justerer kompressoren dynamikken.¹¹
- Klang: Klang er en effekt som gjør at stemmen flyter ut i rommet. Den gjør at tonene fremdeles kan klinge, selv om man har sluttet å synge. Klang er et veldig vanlig virkemiddel både i livemusikk og i innspilt musikk. Det finnes forskjellige typer av klang. Eksempelvis store klanger, som man ofte kan finne i et kirkerom, eller små klanger som kan hentes fra mindre rom. Klang blir også aktivt brukt på instrumenter.
- Dubb: Dubb er to stemmer som synger den samme melodien samtidig. Det kan være to vokalistene som synger den samme melodien, eller én vokalist som synger samme melodi flere ganger, hvor sporene legges oppå hverandre. Effekten av dette gjør at vokaldynamikken blir sterkere og vokalen komme tydeligere frem i lydbildet. Ofte blir det lagt på dubber på et refreng, men det er også vanlig å ha dubber på både refreng og vers. Et eksempel på en låt hvor dubb er mye brukt, er Arys (Ariadne Lionsworth) *Childhood Dreams*.
- Vreng: Effekten vreng kommer når signalet inn i, for eksempel, en miksepult, blir for sterkt. Lyden eller signalet er ikke rent lengre, men skurrer. I studioproduksjon kan vreng ofte bli brukt som en effekt på vokalsporet. Når vreng anvendes på vokal vil vokalen låte skarpere og mer skjærende. Det er ofte i rockemusikken at vreng blir brukt som en effekt på vokalen.

I undersøkelsen min kommer jeg ikke til å belyse hvilke studioeffekter som er lagt på vokalen, jeg skal kun fokusere på stemmekarakteristikken hos vokalistene, og jeg vil forsøke og belyse vokalistens sangbare effekter som, for eksempel, bruk av luft på stemmen. Effekter som ikke er lagt på av en datamaskin, men som vokalisten utfører selv.

¹⁰ For mer informasjon: www.snl.no/autotune

¹¹ Se f.eks: <http://www.musikkteknologi.no>

1.6 Avgrensning

I denne forskningsprosessen har jeg avgrenset oppgavens innhold og rammeverk. Jeg har vært nødt til å avgrense oppgaven slik at jeg kunne fordype meg i det som interesserte meg mest - stemmekarakteristikk. Det var aldri aktuelt å skrive om låtenes produksjon, arrangement eller melodiføring selv om dette absolutt er av interesse for videre forskning. Det var også viktig for meg å skrive om pop-vokalister fra Norge. Da det er mange å velge mellom i dette spekteret, bestemte jeg meg for å velge nye, norske, kvinnelige pop-vokalister som alle var aktuelle med ny musikk i 2017. Det var vokalister som jeg intuitivt mente hadde likheter i stemmekarakteristikken og har et gjennomarbeidet elektronisk lydbilde. Videre valgte jeg en låt fra hver av de fire artistene. Jeg fant låter som har relativt lik oppbygning, dynamikk og produksjon.

Da det var flere metoder som var relevante for oppgaven, var det utfordrende å velge ut hvilke jeg skulle ta i bruk. Jeg vurderte flere intervjuvarianter, men besluttet å anvende spørreundersøkelse og analyse som mine to metoder.

2 TEORI OG LITTERATUR

I denne oppgaven skal jeg belyse hvilke likhetstrekk som finnes i vokalkarakteristikken til Astrid S (Astrid Smeplass), AURORA (Aurora Aksnes), Emile Nicolas og Anna Of The North (Anna Lotterud). En kilde er all informasjon som er relevant for oppgavens tematikk. Informasjonen kan være i form av en bok, et hefte, en avisartikkel, en nettside eller en person. For å finne kilder til min avhandling har jeg gjennomført et større litteratursøk, både på internett og på Universitetet i Agders bibliotek, hvor jeg har funnet relevant teori til oppgaven. Jeg har funnet svært lite litteratur som analyserer likhetstrekk mellom vokalister. Likevel fant jeg en flere bøker som jeg har hjulpet meg med å belyse temaet. Blant annet boken *Komplet sangteknik* (2012) av Cathrine Sadolin, som gir meg en terminologi innenfor sang slik at jeg kan beskrive ulike trekk ved vokalistenes stemmekarakteristikk. Da jeg skulle lese Sadolins *Komplet Sangteknik* for første gang, leste jeg en versjon fra år 2000. Da denne versjonen av boken er noe utdatert, og mange av begrepene er i konstant utvikling, ble jeg kritisk til denne kilden.¹² Derfor søkte jeg etter en nyere versjon, og brukte *Komplet Sangteknik* fra 2012. Videre har jeg tatt i bruk Olav Dallands bok *Metode og oppgaveskriving* (2012). Boken er relevant for oppgaven fordi den gir informasjon om selve oppgaveskrivingen og metodene som kan anvendes. Av tidligere avhandlinger var det særlig én jeg fant relevant. Dette var Simen Lyngroths masteroppgave fra 2017 *Tostemt sang mellom mann og kvinne*. Dette er bare eksempler på litteraturen jeg har brukt i min oppgave, resterende kilder blir beskrevet i litteraturlisten.

2.1 Hva er lytting

Hvordan vi lytter til musikk avhenger av våre musikalske preferanser og musikalske erfaringer. En utdannet musiker vil mest sannsynlig lytte til musikk på en annen måte enn en 14-åring uten like mye musikalsk erfaring. Man vil også lytte forskjellig avhengig av hvor man er, og hva man gjør. Even Ruud forklarer i *Musikkvitenskap* (2016) at vi har flere mulige måter å lytte på. Ifølge Ruud blir disse ulike ”lyttemåtene” karakterisert av musikkforskere som ”resepsjonskategorier”.

Musikkpsykologene har karakterisert våre lyttemåter med tanke på både individuelle lyttestrategier og de de musikalske særtrekk som preger musikken vi lytter til, og en gruppe

¹² Se: <http://completevocal.institute>
21

tyske musikkforskere foreslo i sin tid en rekke resepsjonskategorier basert på empiriske undersøkelser. (Ruud, 2016. s. 57)

Beskrivelse av resepsjonskategoriene

- Ubevisst, atspredt lytting: Ubevisst lytting, hvor musikken er i bakgrunnen. Eksempelvis heismusikk.
- Motorisk refleksevenlytting: Lyttingen har som formål å utføre motoriske bevegelser. Eksempelvis på et diskotek
- Assosiativ-emosjonell: Musikken kobles ubevisst til egne følelser og erfaringer.
- Empatisk resepsjon: Musikken kobles bevisst til egne følelser. Lytteren bruker musikken til ønskede opplevelser.
- Strukturell resepsjon: Rettes oppmerksomheten mot selve musikken, som medtenkende og reflekterende lytting, kan lyttingen betegnes som ”Strukturell resepsjon”. (Ruud, 2016. s. 58) Her analysere lytteren det som skjer i musikken.
- Integrert lytting: Kombinerer flere av de ulike lyttemodellene samtidig.

Lytting er måten vi oppfatter lyd på, og lytting påvirkes blant annet av situasjoner, følelser, sinnsstemninger. Derfor vil musikk påvirke mennesker på ulike måter. I mine undersøkelser har lytting vært en viktig del av prosessen. Jeg har brukt strukturell resepsjon som lyttemetode i både spørreundersøkelsen og i analysen. Dette fordi det kreves tenkning og refleksjon når man skal analysere og undersøke musikkseksempler.

2.2 Complete Vocal Technique

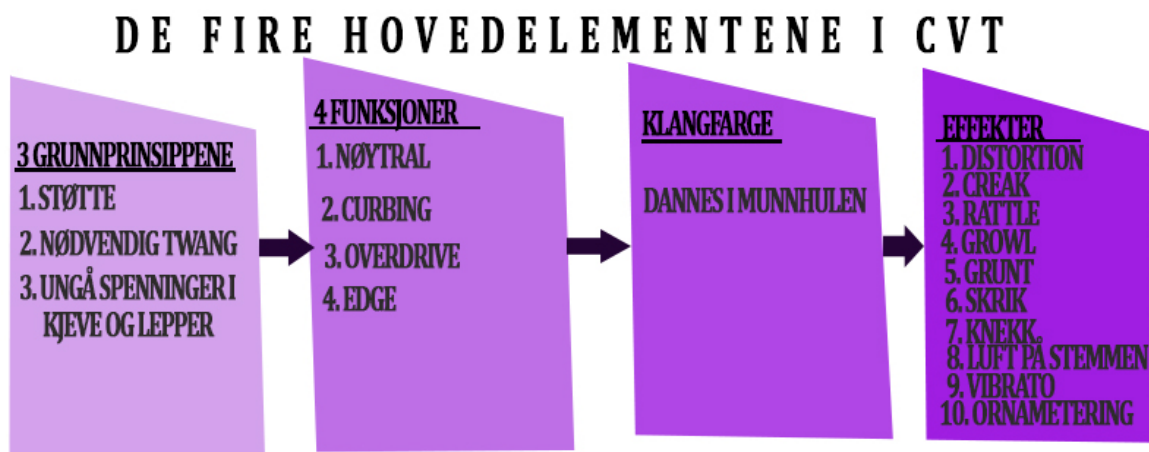
Jeg har valgt å bruke den danske versjonen av boken *Complete Vocal Technique* (CVT) av Cathrine Sadolin (2012) som utgangspunkt for kategoriseringen av de ulike faktorene i vokalen til de utvalgte vokalistene. Boken er oversatt til mange språk, og anvendes av sangere over hele verden. *Complete Vocal Technique* er en bok for sangere og sangpedagoger som beskriver de forskjellige delene av stemmen, og gir retningslinjer for hvordan man kan synge akkurat slik man ønsker - både mørkt, lyst, sterkt og svakt. *Complete Vocal Technique* er en bok som forklarer hvordan du kan synge teknisk riktig, og den gir deg en rettesnor for hvordan du kan mestre ulike sangtekniske utfordringer.

Denne bog handler om teknik. Det er ikke fordi, jeg mener teknik er det vigtigste i sang. Tværtimod er teknik kun et MIDDEL til at udtrykke sig med. Jeg mener, det er UDTRYKKET, der er vigtigst – det at fortælle noget. Men "hvad" og "hvordan" der skal fortælles, er det kunstneriske valg, enhver sanger selv må træffe. Denne bog handler om de teknikker, der gør det muligt at gennemføre de valg, man har truffet (Sadolin, 2012, s. 6)

Cathrine Sadolin er en forfatter, sanger og sangpedagog fra Danmark. Sadolin har 25 års erfaring innenfor stemmeforskning, og har gjennom egne erfaringer, på tvers av stilarter, utarbeidet en slags "bibel" for sangere. I 2005 åpnet hun Complete Vocal Institute i København, og i dag er Complete Vocal Institute Europas største sangskole. (Sadolin, 2012). Sadolin har flere musikalske utgivelser bak seg innenfor et bredt sjangerspekter som beveger seg fra folkemusikk til klassisk og rock. Konseptet Complete Vocal Technique har ingen sjangerbegrensninger, og er aktuell for både sangere, skuespillere og talepedagoger.

Boken er relevant for min oppgave da den beskriver ulike funksjoner man kan plassere stemmen i, og disse kan forklares som stemmevalg en vokalist tar. Hvilken funksjon du ønsker å synge i påvirkes av dynamikk, luft, vokalbruk og toneleie. Boken gir også en oversikt over forskjellige vokaleffekter, og beskriver hva klangfarge er. Videre gir disse parameterne et utgangspunkt for videre analyse av de utvalgte vokalistenes stemmekarakteristikk. Stemmekarakteristikk er summen av alle faktorene som sammen danner stemmens lyd.

2.2.1 De fire hovedelementene

Figur 1. Hovedelementene i Complete Vocal Technique.

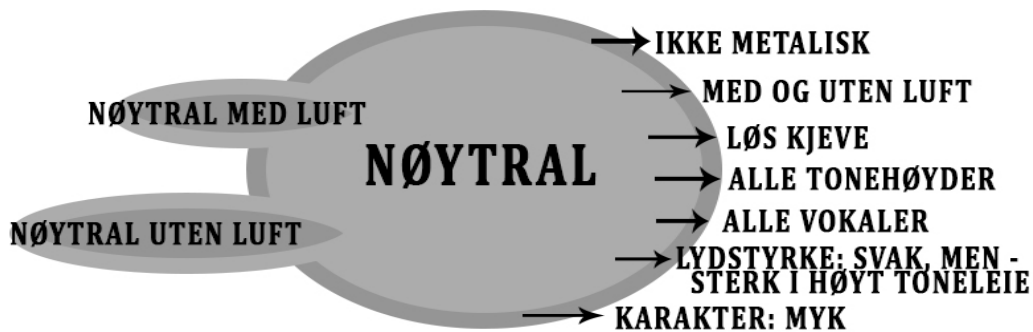
Sadolin bruker fire hovedelementer i sin sangteknikk: tre grunnprinsipper, fire funksjoner, klangfarge og effekter. Ifølge Sadolin er dette hovedelementene for god sangteknikk, og gir vokalisten mulighet til å manipulere stemmen slik hun ønsker. I min oppgave har jeg valgt å bruke følgende kategorier: ”fire funksjoner”, ”klangfarge”, ”effekter”, ”ansatser” i tillegg til ”twang”. Ved å bruke disse kategoriene kan jeg beskrive vokalistenes forskjellige valg, og deretter påpeke forskjeller og likheter i stemmelydene. Grunnprinsippene ”støtte” og ”spenninger i kjeve og lepper” mener jeg er irrelevant for min oppgave, da disse er vanskelig å gjenkjenne gjennom innspilt musikk og i mindre grad påvirker stemmekarakteristikken.

2.2.2 De fire funksjonene

CVT deler stemmen inn i fire forskjellige funksjoner som bestemmes ut ifra hvor mye luft og metall det er på stemmen. De forskjellige funksjonene kan nå forskjellige tonehøyder, og i tillegg har de variert dynamisk nivå. Funksjonene er nøytral, curbing, overdrive og edge. Funksjoner med mye metall gir hardere, mer kontant og rå lyd. Metall er en stemmekarakteristikk hvor lydstyrken som regel er kraftig. (Sadolin, 2012 s. 81)

- **Nøytral** er den eneste av funksjonene som ikke har noe metall i seg, og som kan synges i alle tonehøyder. Lyden har en ”myk” karakter, og er den eneste funksjonen hvor luft kan brukes som effekt. Nøytral har begrenset lydstyrke, men jo lysere du synger, jo sterkere kan du synges. Alle vokaler kan brukes i nøytral og man kan ha enten ha h-ansats eller luftig ansats. Ifølge Sadolin kan man synges både soft, med luft og med komprimert klang. Derfor deler Sadolin nøytral inn i bløt og luftig nøytral (neutral med blødt lukke), og komprimert nøytral. Begge nøytralene kan synges med og uten luft, men forskjellen er at komprimert nøytral er komprimert, altså vokalen har en mye tettere klang enn i den bløte og luftige nøytralen (Sadolin, 2012).

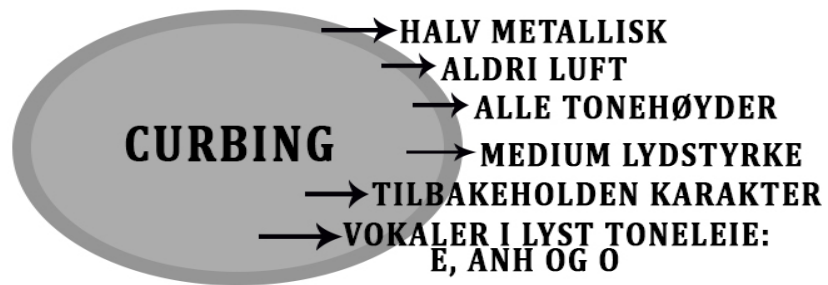
Neutral er den ikke-metallede funktion. Den er meget omfattende og rummer mange forskjellige klange. Lyden er svagere og blidere end i de metallede funktioner (Sadolin, 2012 s. 80)

Figur 2. Hovedelementene i nøytral.

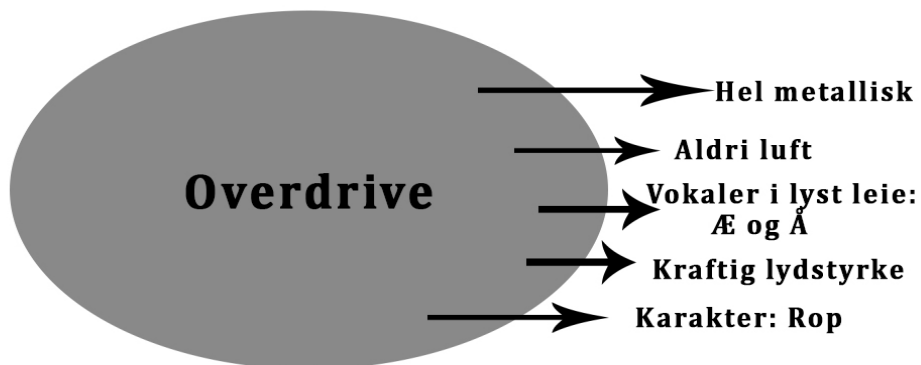
- **Nøytral med luft** er luftig vokal som dynamisk er svak.
- **Nøytral uten luft** gir en tettere, klarere og kraftigere klang enn nøytral med luft. Dette er en mer komprimert klang hvor tonen oppleves tettere. Man kan synge både svakt og sterkt i denne funksjonen.
- **Curbing** er en halvmetallisk funksjon som skal benyttes uten luft. I curbing kan man synge sterkere enn i nøytral, men ikke like sterkt som i de andre to funksjonene. Det er mulig å nå alle tonehøyder, men lyst register krever sterkere dynamikk. For å nå lyse tonehøyder anvendes vokalene E, A og O. Ifølge Sadolin er det viktig å uttale vokalene på riktig måte for at funksjonen skal kunne brukes. Når Sadolin sier at man skal anvende vokalene E, A og O, menes det at man skal dreie vokalene i denne retningen slik at man enklere kommer opp til ønskede tonehøyde.

Curbing er den "mildeste" af de metaldelede funktionene, karakteren er blødere og knap så kraftig og kontant som i Overdrive og Edge, men dog stadig kraftfuld i sammenligning med Neutral (Sadolin, 2012, s. 96)

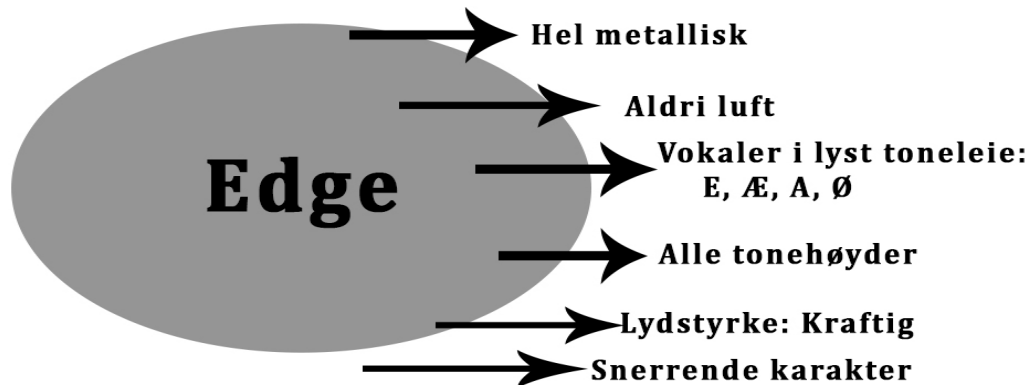
Figur 3. Hovedelementene i curbing.

- **Overdrive** er en komprimert lyd som høres ropende ut og er kraftig. I toneleie har denne funksjonen ingen nedre grense, men den har begrensninger i det lyse toneleiet. Funksjonen er hel-metallisk og skal ikke synges med luft på stemmen. I lyst toneleie dreies vokalene mot Æ og Å. Overdrive har en kraftig lydstyrke og i det lyse toneleiet er det vanskelig å kontrollere lydstyrken. Ifølge Sadolin (s. 111) er det enklere å kontrollere lydstyrken i det lave toneleiet.

Figur 4. Hovedelementene i overdrive.

- **Edge** er den andre helmetalliske funksjonen uten luft. Dette er den kraftigste lyden dynamisk, og har en lys, skarp og skrikete karakter. Med egde kan du nå alle tonehøyder. Funksjonen egde kan bare oppnås med ”twangede”¹³ vokaler og vokalene A, Æ, E og Ø anvendes i lyst toneleie.

Figur 5. Hovedelementene i edge.

2.3.2 Klangfarge

Når man har valgt hvilken funksjon man skal synge i velger man hvilken klangfarge stemmen skal ha. Klangfarge er et universelt musikkuttrykk som brukes for beskrivelse av hvor lys eller mørk karakter en tone har. (Lyngroth, 2017, s. 18)

Når stemmebåndene vibrerer blir tonene til. Videre går tonen gjennom munnhulen og ut av munnen. Klangfargen dannes i munnhulen og munnhulens form og størrelse gir utgangspunkt for hva slags klangfarge man har. Operasangere har et annerledes klangideal enn en popsanger. Operasangere har ofte stor og åpen munnhule når de synger, mens en popsanger har smal og lukket munnhule. Alle mennesker har sitt sin personlige stemmelyd og vi vil alltid låte litt forskjellig. I sangen *We Are The World* av Michael Jackson/Lionel Richie synger forskjellige artister hver sin melodilinje, hvor det er nesten umulig ikke å skille de

¹³ Se twang s. 30.
27

Sammen med de fire funksjonene nøytral, curbing, overdrive og edge, er klangfargen med på å farge stemmens karakteristikk. Et stort klangrom gir en mørkere klangfarge og et lite klangrom gir en lysere klangfarge.

2.2.3 Effekter

Effekter legges på stemmen etter at man har valgt funksjon og klangfarge. Det er ikke alltid nødvendig å ha én eller flere effekter på stemmen, men det kan brukes for å skape variasjon i uttrykket. De forskjellige effektene er distortion, creak, rattle, growl, grunt, ønsket knekk, luft på stemmen, skrik, vibrato, ornamentering. Effektene er uavhengig av tekst og melodi, men understreker sangerens eget uttrykk. Effektene dannes i ansatsrøret.

- **Distortion:** Synger man med distortion høres det ut som om man har noe på stemmen. Lyden er forvrengt og støyete, og kan brukes i alle de fire funksjonene. (Sadolin 2012, s. 170)
- **Creak:** Effekten Creak brukes som oftest i begynnelsen eller i avslutningen av en linje. Ifølge Sadolin skal Creak

[...] som regel give indtryk af intimitet og nærhed, eller at sangeren krakelerer følelsesmæssigt og næsten ikke kan gjennomføre sin sang (Sadolin 2012 s. 187).

- **Rall:** En lyd som ligner på distortion, men ikke like støyete.
- **Growl:** Growl er en grovere versjon av distortion og kan ikke brukes i det lyse toneleiet.
- **Grynt:** Synges ofte i lavt toneleie og har en mørk og kraftfull lyd. Støy hører hjemme i denne effekten og brukes ofte i death metal eller black metal.
- **Ønsket knekk:** Lyden som kommer mellom den ene funksjonen og den andre kalles knekk. Den kan være gjennomtenkt eller den kan komme uten at man ønsker det.
- **Luft på Stemmen:** Når man ønsker en luftig og svevende vokal, legger man på luft på stemmen. Effekten kan bare brukes i nøytral, da den kan være skadelig for stemmen i andre funksjoner.
- **Skrik:** *Et skrik er en pludselig, ofte voldsom, kraftig og høy tone (Sadolin, 2012, s. 189)* Et skrik er en høy tone i en funksjon og lyden er forskjellig utfra hvilken funksjon du er i.

- **Vibrato:** En av de mest brukte effektene er vibrato og den deles inn i tre typer: hammervibrato, diafragma-vibrato og strupevibrato. Vibrato kan forklares som en tone som beveger seg opp og ned mellom to toner ganske raskt.
- **Ornamentering:** Vil si å pynte på melodien eller rytmikken. *Ornamentering er udsmykning på sangen* (Sadolin, 2012, s. 197)

2.2.4 Ansatser

En ansats er begynnelsen av tonen, hvordan du starter å synge tonen. Sadolin deler ansatsene inn i tre:

- Sprengsats: Brå og dramatisk start på tonen. Har ikke luft på seg
- Glideansats: Denne ansatsen er svak i volum og har ingen luft.
- H-ansats: Luftig start på tonen, starter med en H.

Hvilken ansats du bruker kommer an på hvilken av de fire funksjonene du benytter deg av.

- Overdrive og edge ansats (Helmetallisk): I funksjonene overdrive og edge brukes sprengansats. Starttonen er brå og dramatisk.
- Curbing (Halvmetallisk): I curbing anvender man glideansats.
- Nøytral uten luft (Ikke-metallisk): I nøytral uten luft anvendes glideansats.
- Nøytral med luft: I nøytral med luft anvendes H-ansats. H-ansats gir luftig start på tonen.

2.2.5 Twang

Twang brukes i alle funksjoner, effekter og klangfarge, og ifølge Sadolin er noe twang en nødvendighet for å opprettholde god sangteknikk. (Sadolin, 2012, s. 51) Ved riktig bruk av twang kan man synge mye sterkere dynamisk og man får en klarere tone.

Dette twang gjør det på alle måder lettere at synge (Sadolin, 2012, s. 51).

Selv om twang ifølge Sadolin alltid er til stede, så er den ikke alltid hørbar. Twang kan beskrives som skrap og gjennomtrengende lyd. Det er den samme lyden som høres når en baby skriker. For å ”twange” dreier man vokalene i retning ”i”, ”e”, ”æ”, ”ø” og ”a” .

Jo mere twang, jo skarpere bliver lyden (Sadolin, 2012, s. 52)

2.2.6 Oppsummering

En vokalists stemmekarakteristikk er summen av vokalists valg. I denne oppgaven kategoriserer jeg disse valgene som funksjoner, effekter, klangfarger, ansatstyper og twang. Disse brukes videre som parametere som har som formål å kunne beskrive hvordan stemmen til vokalist er høres ut, og kan brukes til å skille forskjellige vokalistes stemmekarakteristikk fra hverandre. På denne måten kan jeg bruke parameterne for å undersøke om de valgte vokalistene har likhetstrekk i stemmekarakteristikken.

3 METODE

... forskning er en systematisk undersøkelse av ett eller flere spørsmål. (Jacobsen 2000, s. 17)

I dette kapitlet beskriver jeg metodene jeg har brukt i forskningsoppgaven. Jeg begrunner også valg av metodene, i tillegg til å beskrive alternative metoder. Ifølge Olav Dalland (2012) er en metode den fremgangsmåten man bruker for å komme frem til ny kunnskap på, og man velger metode ut i fra hvilken metode som gir den beste dataen for din avhandling. En metode den fremgangsmåten som brukes til å samle inn data for å svare på problemstillingen.

Begrunnelsen for å velge én bestemt metode er at vi mener den vil gi oss gode data og belyse spørsmålet vårt på en faglig interessant måte. (Dalland 2012, s. 111)

Motivet bak en undersøkelse er å fremskaffe kunnskap om et tema og å skape ny viten, eller utforske viten som allerede finnes. Ifølge Dag Inge Jacobsen (2000) finnes det to typer ny kunnskap: den ene er å frembringe helt ny kunnskap og den andre er å utvide kunnskap som allerede finnes (Jacobsen, 2000, s. 15). Videre forklarer han at man aldri må underkastes noen krav for undersøkelsens resultat, for det ville ført til at vi aldri fikk helt ny kunnskap, og at det ville vært mye mer skremmende å starte en undersøkelse. (Jacobsen, 2000, s 16). Jacobsen deler hensikten med en undersøkelse inn i to kategorier: beskrivelse og forklaring.

- Beskrivelse: Målet med undersøkelsen er å kunne beskrive et fenomen bedre.
- Forklaring: Målet med undersøkelsen er å finne ut hvorfor et fenomen har skjedd.

Enhver undersøkelse er basert på et spørsmål, noe vi er usikre på og ønsker å få et sikrere svar på. Før vi får et slikt svar, vil vi også sette i gang med ulike spekulasjoner, det vil si ulike antakelser om hvordan ting henger sammen, hva som er årsaken til noe, og hva som er virkningen av noe. (Jacobsen 2000, s. 13)

Jacobsen stille to krav til en undersøkelse:

Empirien må være gyldig og relevant (valid) og empirien må være pålitelig og troverdig (reliabel). (Jacobsen 2000, s. 19)

Dataen som samles inn må være relevant og til å stole på. Derfor er det viktig å finne gyldige og relevante kilder, i tillegg til å ha gode metoder for undersøkelsen. Med gyldighet og relevans mener Jacobsen at undersøkelsen måler det den skal måle. (Jacobsen 2000, s. 20)

Vi skiller mellom kvantitative og kvalitative metoder.

- Kvalitative metoder brukes når fenomenet ikke kan beskrives eller undersøkes gjennom tall, men må forklares.

- Kvantitative metode brukes når informasjonen som skal hentes inn kan beskrives med tall. Et eksempel på en oppgave hvor kvantitative metoder ville blitt brukt er: ”Hvor mange mennesker lever under fattigdomsgrensa i Norge?”

Ifølge Dalland blir forskere som bruker kvalitative metoder omtalt som ”tolkere” og forskere som bruker kvantitative metoder omtalt som ”tellere”. Likevel blir tolkning også brukt innenfor kvantitative metoder og omvendt. (Dalland 2012, s. 114)

Forskjellen mellom disse to metoderetningene er i første rekke knyttet til måten en samler data på. (Dalland 2012, s. 114)

3.1 Valg av metode

Da jeg skulle velge hvilke metoder jeg skulle anvende i avhandlingen, var det viktig å finne metoder som ville gi data som kunne belyse problemstillingen: ”Hvilke stemmekarakteristiske likhetstrekk finnes hos nye, norske, kvinnelige popvokalister?”. Den ønskede dataen var data som sa noe om stemmekarakteristikken, hos nye, norske, kvinnelige popvokalister. Jeg har utført en kvalitativ analyse av vokalistenes stemmekarakteristikk og en kvantitativ spørreundersøkelse. Fordelen ved anvendelse av både en kvalitativ metode og en kvantitativ metode er at dataen som er innhentet har forskjellig form. Dataen fra spørreundersøkelsen kan enkelt plasseres i forskjellige diagrammer som videre analyseres. Den innhentede dataen fra analysen blir også analysert, men er ikke like konkret som spørreundersøkelsens diagrammer. De to metodene gir også svar på to forskjellige spørsmål. Spørreundersøkelsen gir populasjonens mening om hvor lik stemmekarakteristikk de forskjellige vokalistene har. Analysen vil vise hvilke stemmekarakteristiske likhetstrekk vokalistene har.

3.2 Spørreundersøkelse

Jeg har gjennomført en spørreundersøkelse hvor jeg inviterte flere musikere med bakgrunn fra musikkstudier ved Universitetet i Agder, til et møte hvor de lyttet til alle låtekseplene og krysset av for hvilken likhetsgrad de mente var riktig. Målet med spørreundersøkelsen var å samle inn data om hvordan likhetstrekk i stemmekarakteristikken oppfattes, uavhengig av Complete Vocal Technique. Jeg har altså ikke brukt CVTs parametere i spørreundersøkelsen. Årsaken til dette er at jeg ikke kunne forvente av spørreundersøkelsens respondenter hadde kjennskap til disse.

En spørreundersøkelse er en kvantitativ forskningsmetode hvor resultatet kan vises i form av tabeller og diagrammer, slik kan den innhentede informasjonen videre analyseres. Ifølge Dag Ingvar Jacobsen (2000, s. 225) er meningen med en kvantitativ metode å lett hente inn systematiserbar informasjon som kan legges inn på en datamaskin. Slik kan man analysere mange enheter samlet. Jeg valgte å bruke et spørreskjema med lukkede og graderte svaralternativer. Det betyr at respondentene kun kan svare ved å krysse av på et av svaralternativene, og svaralternativene er graderte fra 1 til 10. En tallskala ble brukt som svaralternativer, hvor 1 representerte ”helt forskjellig” og 10 representerte ”helt likt”.

Undersøkeren stiller noen spørsmål i et skjema, og enheten kan kun svare innenfor de rammer undersøkeren på forhånd har definert. (Jacobsen, 2000, s 225)

Som sagt tidligere var målet for undersøkelsen å finne ut om likesinnede musikere også hørte likhetstrekk hos de utvalgte eksemplene, men begrepet *likhetstrekk* er abstrakt. Det vil si at mennesker har ulike syn på hva som er likt. Derfor var det viktig at jeg i forkant av undersøkelsen gikk gjennom prosessen *operasjonalisering*.

Når vi skal måle abstrakte begreper, må vi gjennom en prosess som i metodelitteraturen kalles operasjonalisering. Vi må gjøre et abstrakt begrep operativt, eller målbart. (Jacobsen, 2000. S. 227).

I den første spørreundersøkelsen jeg utarbeidet hadde jeg svaralternativene 1 til 5, der 1 var ”Helt forskjellig” og 5 var ”helt likt”. Da jeg gjennomførte en pilotundersøkelse med dette designet, fant jeg ut at det var for få svaralternativer. Det ble vanskelig for respondentene å gi et nyansert svar. Derfor endret jeg svaralternativene fra 1 til 5, til 1 til 10. Dette ga et større spekter av svar og undersøkelsen ble mer nyansert.

Det var bare svaralternativene 1 og 10 som hadde forklaring, men forklaringen stod i spørsmålet og ikke på svaralternativet. Tallene fra 2-9 hadde ingen forklaring, men var grader til eller fra 1 og 10. Årsaken til at jeg valgte å gjøre det slik er at ord lett kan misforståes. Det er vanskelig å finne ord som beskriver forskjellige grader av likhet. Det kunne også blitt forvirrende for undersøkelsens respondenter.

Selv om respondentene mest sannsynlig kunne kjenne igjen de utvalgte låteksemlene, valgte jeg likevel å anonymisere låteksemlene slik at de ikke visste hvem som sang før musikken begynte å spille. Jeg ønsket at respondentene i undersøkelsen skulle lytte til vokalkarakteristikken før de svarte på spørreundersøkelsen.

Spørreundersøkelsen inneholdt også ett spørsmål som viste seg å være irrelevant for oppgaven. Respondentene måtte svare på om de var mann eller kvinne. Årsaken til at dette spørsmålet er irrelevant for oppgaven, er at det kun var en kvinne som gjennomførte spørreundersøkelsen. Hadde antall kvinner og menn vært relativt likt, ville man kunne undersøkt om kvinner og menn svarte forskjellig.

3.2.1 Populasjon og utvalg

For å kunne gjennomføre en spørreundersøkelse er man avhengig av å ha en relevant populasjon. Da undersøkelsen ikke lot seg gjennomføre på den *teoretiske populasjonen* (Jacobsen 2000, s. 268) gjorde jeg et utvalg basert på oppmøte. De fremmøte på undersøkelsestidspunktet ble mitt utvalg og representerte hele populasjonen. Da jeg skulle velge populasjon for undersøkelsen var det viktig at informantene hadde kunnskap om musikk og hadde en større forståelse for musikkbegrepet. Videre var det viktig at de hadde innsikt til å forstå hva stemmekarakteristikk er og at spørreundersøkelsen ikke hadde noe med låtenes arrangement eller de andre lydene de hørte bortsett fra vokalen. Populasjonen ble bestemt ut i fra følgende faktorer:

- Musikkstudenter ved Universitetet i Agder
- Bachelorgrad innenfor rytmisk musikk
- Mastergrad innenfor rytmisk musikk

Målgruppen for undersøkelsen var rytmiske musikkstudenter ved Universitetet i Agder. Det som skiller personene i målgruppen fra hverandre er valg av instrument, kjønn og alder. Det var både rytmiske sangere, gitarister, bassister og pianister som gjennomførte undersøkelsen. Fordi jeg valgte en liten gruppe av en populasjon til å gjennomføre undersøkelsen kalles undersøkelsen en utvalgsundersøkelse. Det vil si at jeg ikke har spurt hele populasjonen, men en mindre gruppe mennesker fra den samme populasjonen (Bjørnstad 2017). Jeg valgte denne målgruppen fordi det, ifølge Jacobsen (2000), er en fordel at målgruppen har interesse for emnet som skal undersøkes og har noe erfaring innenfor feltet.

3.3 Kvalitativt forskningsintervju

Et kvalitativt forskningsintervju har som formål å innhente egne beskrivelser og informasjon fra et intervjuobjekt. Dalland (2012) deler kvalitative forskningsintervju inn i ulike intervjusituasjoner:

Livsverden: Intervjuets formål er å innhente informasjon om intervjuobjektets liv og verden.

Mening: Her er formålet å innhente informasjon og meninger omkring et tema som er sentralt intervjuobjektets liv.

Kvalitativt: Målet med intervjuet er å innhente kvalitativ data som uttrykkes gjennom vanlig språk. Her stilles utfyllende spørsmål til formål å innhente nyansert data om intervjuobjektets situasjon.

Deskriptiv: Har som formål å anskaffe intervjuobjektets beskrivelser av opplevelser, følelser og handlinger. Spørsmålene i intervjuet må være utarbeidet slik at intervjuobjektet kan svare nyansert og beskrivende. Her er det rom for at intervjuobjektet tolker opplevelser, følelser og handlinger.

Spesifisitet: Her blir informasjon om spesifikke hendelser innhentet. Poenget er ikke å vite hva intervjupersonen tenkte eller følte om fenomenet.

Her vil vi helst ha konkrete beskrivelser av spesifikke situasjoner eller hendelsesforløp som vedkommende selv har deltatt i. (Dalland 2012, s. 157)

Bevisst naivitet: Intervjuer er åpen og nysgjerrig og har ingen formening om saken før intervjuet starter.

Fokusert: Intervju med løs struktur hvor temaet for intervjuet er bestemt, men ikke spørsmålet. Slik kan man unngå at spørsmålene styrer intervjuobjektet.

Tvetydig: Intervjupersonen svarer tvetydig.

Endring: Her kan intervjupersonen endre mening rundt temaet underveis.

Det kan hende at intervjupersonen motsier seg selv eller endrer sin beskrivelse i løpet av intervjuet. Da er det viktig å fange opp dette som er positiv mulighet for ny innsikt og ikke konfrontere den som blir intervjuet med at han eller hun har motsagt seg selv. (Dalland 2012, s.161)

Følsomhet: Dalland (2012) mener at måte intervjueren stiller spørsmål og er forberedt på har betydning for svarene intervjuobjektet gir. Det er viktig å henvende seg på riktig måte.

Mellommenneskelig situasjon: Intervjuobjektet og intervjupersonen påvirker hverandre og det er viktig at dette utgjør noe positivt for resultatet.

Positiv opplevelse: Et forskningsintervju som er vellykket kan være berikende for både intervjuer og intervjuobjekt. Det gir en positiv opplevelse og kan være berikende.

I min undersøkelse vurderte jeg å anvende dybdeintervju som metode for å innhente informasjon som kunne hjelpe meg med å belyse Sadolins *Komplet sangteknik*. I stedet for å gjennomføre et dybdeintervju, var jeg i samtaler med en sangpedagog med utdanning fra Complete Vocal Institute¹⁴ i København. Gjennom disse samtalene fikk jeg testet min analyse opp mot en med mye kunnskap innenfor fagfeltet.

3.4. Analyse

Formålet med en analyse er å tilføre den innhentede dataen ny informasjon. Analysen skjer samtidig som man samler inn data. Det er nødvendig å hente inn data som kan analyseres, derfor starter analyseprosessen med datainnsamling, og går videre til et analysearbeid.

Bare ved å bruke begreper og kategorier i feltnotater, beskrivelser eller intervjurefleksjoner er man i ferd med å tilføre materialet noe mer gjennom en første type abstraksjonsnivå. Etter hvert overtar analysearbeidet som den mest dominerende delen av prosjektet, i forbindelse med at forskningsprosjektet "skrives ut" (Leseth og Tellmann 2018, s. 123)

3.4.1 Auditiv analyse

For å finne likhetstrekk mellom de utvalgte vokalistene har jeg brukt analyse som metode. Ved å anvende de forskjellige parameterne fra Complete Vocal Technique har jeg analysert forskjeller og likheter i vokalistenes stemmekarakteristikk. Det er kun stemmekarakteristikken som analyseres. Alle de andre parameterne som, for eksempel, gitar, melodi og akkorder, vil ikke bli analysert. Musikken rundt stemmen har ingen relevans for min problemstilling: "Hvilke stemmekarakteristiske likhetstrekk finnes hos nye, norske, kvinnelige popvokalister?"

En musikkanalyse er et begrep som brukes når man analyserer musikk og kan belyse oppbygning, virkemåte, harmonikk, dynamikk etc. Videre er musikkanalyse et overordnet metodebegrep for alle analysemodeller hvor målet er å beskrive musikk. (Lyngroth 2017, s. 30)

I litteratursøket ble jeg oppmerksom på at det finnes flere analysemodeller som har som formål å beskrive innspilt musikk. Et eksempel på dette er Allan F. Moores *Soundbox* som

¹⁴ Sanginstitutt for Komplet Sangteknik
36

beskriver klingende musikk gjennom fire funksjonelle lag, hvor hvert lag representerer et frekvensområde. Ettersom jeg har skrevet at jeg har videreutviklet Simen Lyngroths parametere for beskrivelse av stemmekarakteristikk, var det naturlig for meg å også adoptere hans analysemodell. Årsaken til dette er at jeg ikke ønsker å analysere låtene i sin helhet, men kun beskrive en forhåndsbestemt del av musikken. Jeg mener også at dette er mitt bidrag til videreutvikling av en analysemodell, som kan være viktig for rytmisk musikk som forskningsfelt. Videre beskriver jeg hvordan jeg har videreutviklet denne modellen for musikkanalyse.

Analysemodellen jeg har valgt å bruke for å analysere vokalistenes stemmevalg er hentet fra Simen Lyngroth sin mastergradsavhandling fra 2017: ”Tostemt sang mellom mann og kvinne”. Lyngroth har analysert stemmevalgene til både mannlige og kvinnelige vokalister ved bruk av parametere fra Complete Vocal Technique. Lyngroth skriver dette om analysemodellen:

Felles for stemmeutformingsvalgene er at de har en direkte påvirkning på dannelsen av stemmelyd. Ved å bruke dette systemet kan man dermed beskrive hvilke valg en vokalist har tatt i utformingen av stemmelyden. (Lyngroth, 2017 s. 22)

Lyngroths analysemodell inneholder funksjoner, effekter, klangfarge og ansatstyper. Klangfargen deles inn i *meget lys, lys, medium, mørk* og *meget mørk*. Ansatstypene deles i fire: nøytral med luft, nøytral uten luft, overdrive/edge og curbing.

Jeg har modifisert Lyngroths analysemodell ved å legge til twang som et nytt parameter. Ifølge Sadolin er twang et viktig virkemiddel hos sangere og anvendes alltid i mer eller mindre grad når man synger. Jeg mener twang er et viktig parameter for min analyse da twang endrer stemmelyden.

Om de utvalgte vokalistene er bevisst eller ubevisste i sine stemmevalg er uvisst og har ei ingen betydning for oppgaven.

Tabell 1 viser Lyngroths analysemodell med stemmeutformingsvalgene fritt fra CVT, og ved siden av, min egen videreutviklede tabell.

STEMMEUTFORMINGSVALG	
FUNKSJONER	Nøytral
	Curbing
	Overdrive
	Edge
KLANGFARGER	Meget lys
	Lys
	Medium
	Mørk
	Meget mørk
EFFEKTER	Distortion
	Knirk
	Knirking
	Rall
	Growl
	Grynt
	Skrik
	Ønsket knekk
	Luft på stemmen
	Vibrato
	Ornamentering
ANSATSTYPER	Nøytral med luft
	Nøytral uten luft
	Curbing
	Overdrive og Edge

Tabell 1. Lyngroths analysemodell (Lyngroth, 2017, s 22).

Funksjoner	Nøytral
	Curbing
	Overdrive
	Edge
Klangfarge	Meget lys
	Lys
	Medium
	Mørk
Effekter	Meget mørk
	Distortion
	Knirk
	Knirking
	Rall
	Growl
	Grynt
	Skrik
	Ønsket knekk
	Luft på stemmen
	Vibrato
Ornamentering	
Ansattstyper	Nøytral med luft
	Nøytral uten luft
	Curbing
	Overdrive / Edge
Twang	Mye
	Ganske mye
	Medium
	Lite
	Veldig lite

Tabellen viser videreutviklet analysemodell.

I likhet med Lyngroth har jeg også valgt fargekoder for de forskjellige parameterne. Dette av samme grunn som han: *Fargekodingen ble gjort for å kunne lage visuelle framstillinger av vokalistenes stemmeutformingsvalg* (Lyngroth, 2017, s. 22)

4 MINE FUNN

I dette kapitlet blir spørreundersøkelsen og analysen presentert i form av diagrammer og tekst. Målet med den innhentede dataen er å redegjøre for problemstillingen min: ”Hvilke stemmekarakteristiske likhetstrekk finnes hos nye, norske, kvinnelige popvokalister?”

4.1 Resultat av analysen

Jeg har gjennomført en auditiv analyse basert på Simen Lyngroths analyseskjema (Lyngroth, 2017, s. 33) hvor parametere fra Complete Vocal Technique beskriver vokalistenes stemmeutformingsvalg. Jeg har analysert stemmekarakteristikken til Emilie Nicolas, Astrid S (Astrid Smeplass), Anna of the North (Anna Lotterud) og Aurora (Aurora Aksnes). Analysen er basert på én låt fra hver artist, hvor første vers til slutten av første refreng er blitt analysert. Analyseskjemaene er merket som vedlegg 1, vedlegg 2, vedlegg 3 og vedlegg 4. Etter at jeg hadde analysert vokalistenes stemmekarakteristikk, rådførte jeg meg med sangpedagog med utdanning fra Complete Vocal Institute i Danmark. Da jeg ikke har denne utdannelsen selv var det viktig å få validert svarene med noen med denne kompetansen. Under samtalen ble det understreket at alle vokalistene har nøytral som hovedfunksjon, men beveger seg utenfor denne funksjonen av og til, men at det er vanskelig å høre hvilke andre funksjoner som blir brukt.

For å kunne komme frem til resultatet av analysene har jeg valgt å bruke Lyngroths sammenligningskategorier (Lyngroth, 2017, s. 44) som består av fire forskjellige kategorier:

- *Svært like stemmeutformingsvalg*: Funksjoner, klangfarge, effekter, ansatsvalg og bruk av twang må være likt.
- *Like stemmeutformingsvalg*: Vokalistene anvender samme funksjon, har relativt lik klangfarge, anvender noenlunde de samme effektene, har bruker de samme ansatstypene og bruker nesten samme mengde med twang.
- *Forskjellige stemmeutformingsvalg*: Valg av funksjoner, klangfarge, effekter, ansatstyper, grad av twang må være relativt ulikt.
- *Svært forskjellig stemmeutformingsvalg*: Valg av funksjon, klangfarge, effekter, ansatstyper, grad av twang er helt ulikt.

Jeg har videreutviklet Lyngroths sammenligningskategorier ved å legge til twang som en parameter.

4.1.1 Emilie Nicolas - Sky

Hvor i låta		0.14-0.16	0.17-0.19	0.22-0.24	0.26-0.28	0.29-0.32
Tekst		What they tell us	about this	its only feelings	dont listen	Its only in you're head I
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x	x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x	x
Twang	Ganske mye	x	x	x	x	x

Diagram 1. Emilie Nicolas sine stemmevalg i låten *Sky* fra 0.14-0.32.

Hvor i låta		0.34-0.36	0.37-0.40	0.42-0.43	0.46-0.50
Tekst		Dont fear them	its only in you're head I	dont be them	But they will not tell us how to
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x	x
Effekter	Luft på stemmen		x	x	
	Vibrato	x		x	
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x
Twang	Mye				x
	Ganske mye	x	x	x	

Diagram 2. Emilie Nicolas sine stemmevalg i låten *Sky* fra 0.34-0.50.

Hvor i låta		0.50-0.53	0.54-0.57	0.58-1.02	1.03-1.06
Tekst		sail in our seas	This weather is tearing us down	but one of these days it will come down	Ooooooh
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x	x
Effekter	Luft på stemmen		x		
	Ornamentering			x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x
Twang	Mye	x	x	x	x

Diagram 3. Emilie Nicolas sine stemmevalg i låten *Sky* fra 0.50-1.06.

Hvor i låta		1.06-1.09	1.11-1.13	1.14-1.16	1.17-1.20
Tekst		The storm will soon be over	ooooh	and we will all stand taller	And it ends over a calm sea
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Meget lys	x		x	
	Lys		x		x
Effekter	Luft på stemmen	x		x	
Effekter	Ornamentering		x		
Ansattstyper	Nøytral med luft	x		x	
	Nøytral uten luft		x		x
Twang	Mye				x
	Ganske mye		x		
	Lite	x		x	

Diagram 4. Emilie Nicolas sine stemmevalg i låten *Sky* fra 1.06-1.20.

Hvor i låta		1.22-1.25	1.26-1.29	1.30-1.32
Tekst		I lean on you now you lean on me	oooooh	I think this time is over
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Meget lys			x
	Lys	x	x	
Effekter	Luft på stemmen		x	x
	Ornamentering		x	
Ansattstyper	Nøytral med luft			x
	Nøytral uten luft	x		
Twang	Mye	x		
	Ganske mye		x	
	Lite			x

Diagram 5. Emilie Nicolas sine stemmevalg i låten *Sky* fra 1.26-1.32.

Mine funn:

- Funksjon: Nøytral

Emilie Nicolas bruker nøytral som hovedfunksjon, men det vil ikke si at hun aldri anvender andre funksjoner.

- Klangfarge: Lys og meget lys

Nicolas har en lys klangfarge som på noen fraser går over i meget lys klangfarge. Dette kan tydelig høres fra 1.30 – 1.32 hvor hun synger ”I think this time is over”. Denne frasen har lysere klangfarge enn for eksempel 1.17 – 1.20: ”and it ends over a calm sea”.

- Effekter: Vibrato, luft på stemmen og ornamentering

Når det gjelder effektbruk er Nicolas den vokalisten som anvender flest effekter. Både vibrato, luft på stemmen og ornamentering er effekter som kan høres i den analyserte delen av låten *Sky*. Vibrato anvendes på ordet ”fear” i tekstlinjen ”Don’t fear them” (0.34 – 0.36). Vanligvis legges vibrato på vokalene, noe som også skjer på ordet ”fear” hvor vibratoen kommer på ”ea”. Det er det flere steder i låten hvor Emilie legger luft på stemmen. Setningene ”Its only in you’re head I” (0.37 - 0.40), ”This weather is tearing us down” (0.54 - 0.57) og ”The storm will soon be over” (1.06 - 1.09) er eksempler på dette. Videre bruker hun ornamentering. Dette kan høres på ordet ”down” når hun synger ”but one of these days it will come down” (0.58 - 1.02).

- Ansattstyper: nøytral med luft og nøytral uten luft

Det anvendes to forskjellige ansattstyper i *Sky*. både nøytral med luft og nøytra uten luft. Nøytral med luft er den ansattstypen Emilie bruker mest og kan tydelig høres gjennom hele

låten. Et unntak er når hun synger: ”The storm will soon be over” (1.06 - 1.09). Her starter den første tonen, ordet ”the”, med luft. Luften er tilstedeværende gjennom hele setningen.

- Twang: Varierer mellom mye, ganske mye og lite.

Emilie er den vokalisten som variere mest i bruk av twang. Hun varierer mellom mye twang, ganske mye twang og lite twang. ”Sail in our seas” (0.50 – 0.53) er den setningen som har mest twang. Spesielt på ordet ”Seas” kommer lyden av twang tydelig frem. Ordet ”Seas” inneholder vokalene ”e” og ”a” som er vokaler man dreier stemmen mot når man skal legge på twang, dette kan være grunnen til at dette ordet har så tydelig twang i seg. Sammenlikner man setningen ”Sail in our seas” som inneholder mye twang og ”The storm will soon be over” som inneholder lite twang, kan man tydelig høre forskjell.

4.1.2 Astrid S Hurts So Good

Hvor i låten		0.9-0.12	0.14-0.16	0.17-0.20
Tekst		You fight me of like a firefighter	So tell me why you still get burned	You say you’re not, but you’re still a liar
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Medium	x	x	x
Effekter	Creak	x	x	x
	Vibrato			x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Medium	x	x	x

Diagram 6. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 0.09-0.20.

Hvor i låten		0.22-0.24	0.25-0.30			
Tekst		Cause I’m the one that you run to first	Everytime, yeah, why	do	you	Try to deny it, when
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x	x
	Lys		x	x	x	x
Klangfarge	Medium	x				
Effekter	Creak	x	x		x	x
	Vibrato					
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x	x
Twang	Ganske mye		x	x	x	x
	Medium	x				

Diagram 7. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 0.22-0.30.

Hvor i låten		0.30 - 0.40								
Tekst		you	show	up	every night and tell	me	that	you	want me but its complecated	So complecated
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Lys	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Effekter	Creak		x	x	x		x		x	x
	Vibrato									
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Twang	Ganske mye	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Medium									

Diagram 8. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 0.30-0.40.

Hvor i låten		0.40-0.42	0.43-0.47	0.47-0.51
Tekst		When it hurts	But it hurst so good do you take it	Do you break it of, when it hurts
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Mye		x	x
	Ganske mye	x		

Diagram 9. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 0.40-0.51.

Hvor i låten		0.51-0.55	0.55-0.58	0.58 - 01.00
Tekst		But it hurst so good can you say it	Can you say it, you're love is like	na na na na na na na na
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Meget lys	x	x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Mye	x	x	
	Ganske mye			x

Diagram 10. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 0.51-1.00.

Hvor i låten		1.01-1.02	1.02-1.04	1.04-1.06	1.06-1.07
Tekst		Youre love is like	na na na na na na na na	It hurts so good	na na na na na na na na
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Meget lys	x	x	x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x
Twang	Mye		x		
	Ganske mye	x		x	x

Diagram 11. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 1.01-1.1.07.

Hvor i låten		1.08-1.09	1.09-1.11	1.12-1.13
Tekst		Youre love is like	na na na na na na na na	It hurts so good
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Meget lys	x	x	x
Effekter	Luft på stemmen			x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Mye	x		
	Ganske mye		x	
	Medium			x

Diagram 12. Astrid S sine stemmevalg i låten *Hurts So Good* fra 1.08-1.13.

Mine funn:

Funksjon: Nøytral

Astrid S (Astrid Smeplass) har nøytral som hovedfunksjon, men det vil ikke si at hun aldri anvender andre funksjoner.

- Klangfarge: Varierer mellom medium, lys og meget lys klangfarge.

Astrid S varierer mellom medium, lys og meget lys klangfarge. Klangfargen endres fra vers, pre-refreng og til refreng hvor verset blir sunget med medium klangfarge, pre-refreng har lys klangfarge og refranget har meget lys klangfarge. Et eksempel hvor Astrid S synger med

medium klangfarge er ”You fight me of like a firefighter” (0.9 – 0.12). ”You’re love is like” (1.01 – 1.02) er et tydelig eksempel på det motsatte, for her har Astrid en veldig lys klangfarge.

- Effekter: Creak

I låten *Hurts So Good* blir bare effekten Creak brukt. Flere steder i verset og i på starten av en setning anvendes creak. Eksempel på dette kan høres på ”So tell me why you still get burnded” (0.14 – 0.16) hvor ordene ”get” og ”burned” har tydelig creak i seg. Et annet eksempel er ordene ”you” og ”first” i setningen ”Cause I’m the one that you run to first” (0.22 – 0.24).

- Ansattstyper: Nøytral uten luft

Astrid S starter aldri en setning med luft på stemmen og bruker ikke effekten luft på stemmen i låten *Hurts So Good*.

- Twang: varierer mellom medium, ganske mye og mye twang.

På samme måte som Emilie Nicolas, bruker Astrid S også variert mengde med twang. Hun varierer mellom medium, ganske mye og mye twang. Mye twang kan høres i setningen: ”But it hurst so good do you take it” (0.43 – 0.47) og spesielt på odrene ”take” og ”it”. Det er et tydelig skifte i bruk av twang mellom første vers og pre-refrenget. Her går Astrid S fra medium til ganske mye twang.

4.1.3 Aurora *Winter Bird*

Hvor i låten		0.16-0.19	0.19-0.22	0.22-0.25	0.25-0.28
Tekst		Walking in my sleep	like the naked trees	Will they wake up again	Do they sleep, do they dream
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Lys			x	
	Medium	x	x		x
Effekter	Vibrato	x	x	x	
	Ornamentering	x			
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x	x
Twang	Ganske mye	x	x		
	Medium			x	x

Diagram 13. Auroras stemmevalg i låten *Winter Bird* fra 0.16-0.28.

Hvor i låten		0.29-0.31	0.32-0.38	0.39-0.42	0.43-0.46
Tekst		Feel it as the wind	Strokes my chin, I am moved by the chill	Hear the winter bird sing	Haaaaaaaaa
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Lys		x	x	x
	Medium	x	x		
Ansattstyper	Nøytral med luft			x	x
	Nøytral uten luft	x	x		
Twang	Ganske mye	x	x		
	Medium		x	x	x

Diagram 14. Auroras stemmevalg i låten *Winter Bird* fra 0.29-0.46.

Hvor i låten		0.46-0.48	0.49-0.52	0.52-0.55	0.56-0.58
Tekst		Haaaaaaaaa	My tears are always frozen	I can see the air I beath	Got my fingers painting pictures
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
Klangfarge	Lys	x			
	Medium		x	x	x
Ansattstyper	Nøytral med luft	x			
	Nøytral uten luft		x	x	x
Twang	Medium	x	x	x	x

Diagram 15. Auroras stemmevalg i låten *Winter Bird* fra 0.46-0.58.

Hvor i låten		0.59-1.02	1.02-1.05	1.06-1.08
Tekst		on the glass in front of me	Lay me by the frozen river	Where the boats have passed me by
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Lys		x	x
	Medium	x		
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Medium	x	x	x

Diagram 16. Aurora's stemmevalg i låten *Winter Bird* fra 0.59-1.08.

Hvor i låten		1.09-1.11	1.12-1.15
Tekst		All I need is to remeber	How it was to feel alive
Funksjoner	Nøytral	x	x
Klangfarge	Lys		x
	Medium	x	
Effekter	Vibrato		x
	Ornamentering		x
Ansattstyper	Nøytral med luft		x
	Nøytral uten luft	x	
Twang	Ganske mye	x	
	Medium		x

Diagram 17. Auroras stemmevalg i låten *Winter Bird* fra 1.09-1.15.

- Funksjon: Nøytral

Aurora (Aurora Aksnes) har nøytral som hovedfunksjon, men det vil ikke si at hun aldri synger i andre funksjoner.

- Klangfarge: Varierer mellom medium og lys klangfarge.

Aurora varierer mye mellom medium og lys klangfarge. F.eks synger hun både i medium og lys klangfarge på verset. Medium klangfarge kan høres på setningen "Walking in my sleep"

(0.16 – 0.19) og den lyse klangfargen kommer tydelig frem når hun synger ”will they wake up again” (0.22-0.25).

- Effekter: Vibrato og ornamentering.

I låten *Winter Bird* bruker Aurora effektene vibrato og ornamentering. Vibrato kan høres flere steder, blant annet i første linje ”Walking in my sleep” (0.16 – 0.19) hvor slutten av orden ”sleep” har vibrato. På ordene ”in my” kan man også høre ornamentering. Et annet eksempel på ornamentering er ordet ”feel” i setningen ”how it was to feel alive” (1.12 – 1.15).

- Ansattstyper: Nøytral med luft og nøytral uten luft.

Aurora anvender hovedsakelig nøytral uten luft som ansattstype, men på noen ord bruker hun nøytral med luft. På ordet ”hear” ”hear the winter bird sing” bruker Aurora luft på starten av tonen, men ikke på resten av ordet eller setningen. Et annet eksempel er på pre-refrenger hvor hun synger ”haaaaaa”.

- Twang: Varierer mellom medium og ganske mye twang.

Aurora varierer mellom å bruke medium twang og ganske mye twang på stemmen. I vokalfrasene ”Like the naked trees” (0.19 – 0.22) og ”will they wake up again” kan man tydelig høre variasjonen av ganske mye twang og medium twang. Dette skillet kan man også høre ved å sammenlikne setningene: ”All i need is to remember” (1.09 – 1.11) ”how it was to feel alive” (1.12 – 1.15) hvor ”all I need is to remember” har ganske mye twang og ”how it was to feel alive” har medium twang.

4.1.4 Anna Of The North Always

Hvor i låta		0.17 - 0.22	0.22-0.24	0.24-0.26
	Tekst	I'm not that type of girl who gon' mess around on ya	Give you my loving	Give you my love
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x
Effekter	Luft på stemmen	x	x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Lite	x	x	x

Diagram 18. Anna Lotterud's stemmevalg i låten *Always* fra 0.17 – 0.26.

Hvor i låta		0.27-0.31	0.32-0.34	0.36-0.40
Tekst		But you don't notice me, the spell that I'm under	Always in the background	There's always someone hanging over your shoulder
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x
Effekter	Creak			x
	Luft på stemmen		x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Lite	x	x	x

Diagram 19. Anna Lotterud's stemmevalg i låten *Always* fra 0.27-0.40.

Hvor i låta		0.41-0.43	0.43-0.45	0.47-0.50
Tekst		Watching you hold her	Watching you hold her	And I'm always in the background
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x
Effekter	Luft på stemmen	x	x	x
Ansattstyper	Nøytral med luft			x
	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Lite	x	x	x

Diagram 20. Anna Lotterud's stemmevalg i låten *Always* fra 0.41-0.50.

Hvor i låta		0.52-0.56	0.57-1.01	1.02-1.05
Tekst		I'm tired of being in love	I'm tired of being in love	I'm tired of being in love
Funksjoner	Nøytral	x	x	x
Klangfarge	Lys	x	x	x
Effekter	Luft på stemmen			
	Vibrato	x		x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x	x
Twang	Lite	x	x	x

Diagram 21. Anna Lotterud's stemmevalg i låten *Always* fra 0.52-1.05.

Hvor i låta		1.06-1.09	1.10-1.13
Tekst		I'm tired of being in love	Always in the background
Funksjoner	Nøytral	x	x
Klangfarge	Lys	x	x
Effekter	Luft på stemmen	x	x
Ansattstyper	Nøytral uten luft	x	x
Twang	Lite	x	x

Diagram 22. Anna Lotterud's stemmevalg i låten *Always* fra 1.06-1.13.

Mine funn:

Funksjon: Nøytral.

Anna Lotterud har nøytral som hovedfunksjon, men det vil ikke si at hun aldri synger i andre funksjoner.

- Klangfarge: Lys.

Lotterud endrer ikke klangfarge i låten "Always" og har gjennomgående lys klangfarge. Dette kan man høre ved å lytte til to ulike vokallinjer f.eks: "give you my love" (0.22 – 0.24) og "I'm tired of being in love" (0.52 – 0.56). Disse to linjene er klanglig helt like.

- Effekter: Creak, vibrato, luft på stemmen.

I låten *Always* anvender Lotterud effektene vibrato, luft på stemmen og creak. Effekten creak anvendes på starten av ordet "There's" i setningen "There's always someone hanging over your shoulder" (0.36 – 0.40). Vibrato kan høres ordet "love" i setningen "I'm tired of being in love" (0.52 – 0.56). Eksempler på luft på stemmen finnes mange steder i låte, men på slutten av ordet "background" i vokallinjen "always in the background" (0.32 – 0.34) kommer denne effekten veldig godt frem.

- Ansattstyper: Nøytral uten luft og nøytral med luft.

Ansattstypene nøytral uten luft og nøytral med luft blir brukt variert i låten *Always*. Eksempel på nøytral uten luft kan høres på setningen "I'm not that type of girl who gon 'mess around on ya" (0.17 – 0.22) hvor ordet "I'm" starter uten luft. Setningen "and I'm always in the background" (0.47 – 0.50) er et eksempel på ansattstypen nøytral med luft. Her starter hun setningen med luft på "and".

Twang: Lite twang.

Til forskjell fra de andre vokalistene bruker Anna Lotterud lite twang når hun synger. Det kan man høre da det er gjennomgående få endringer i stemmelyden.

4.2 Sammenligningsskjema

Under vises et "sammenligningsskjema" hvor man enkelt kan se hvilke valg vokalisten har tatt og hvilke likheter vokalistene har. "Sammenligningsskjemaet" er basert på Lyngroths analyseskjema (Lyngroth, 2017, s. 33) som er det samme analyseskjema jeg har brukt for å analysere vokalistenes stemmekarakteristikk.

Sammenligningskjema		Vokalist			
CVT PARAMETERE		Emilie Nicolas	Anna Of The North	Astrid S	Aurora
Funksjoner	Nøytral	x	x	x	x
	Curbing				
	Overdrive				
	Edge				
Klangfarge	Meget lys	x		x	
	Lys	x	x	x	x
	Medium			x	x
	Mørk				
	Meget mørk				
Effekter	Distortion				
	Creak		x	x	
	Creaking				
	Rall				
	Growl				
	Grynt				
	Skrik				
	Ønsket knekk				
	Luft på stemmen	x	x		
	Vibrato	x	x		x
	Ornamentering	x			x
	Ansattstyper	Nøytral med luft	x	x	
Nøytral uten luft		x	x	x	x
Curbing					
Overdrive / Edge					
Twang	Mye	x			
	Ganske mye	x		x	x
	Medium			x	x
	Lite	x	x		
	Veldig lite				

Diagram 23. Likheter i stemmekarakteristikken til Anna Of The North, Astrid S, Emilie Nicolas og Aurora.

Sammenligningskjemaet viser hvilke valg vokalistene har tatt gjennom låteksemplene som er blitt analysert. Videre kan man se hvor vokalistene har valgt forskjellig og hvor de har valgt likt. Diagrammet gjør det enklere å se hvilken sammenlikningskategori vokalistene skal plasseres i.

4.3 Innhentet data fra spørreundersøkelsen

Under kan resultatet av spørreundersøkelsen leses. Alle spørsmålene i spørreundersøkelsen hadde samme ordlyd, men forskjellige låteksempler. Det var ti mulige svaralternativer hvor respondentene graderte likhetstrekkene mellom vokalistene. Svaralternativene hadde ingen tekst, og representerte grader av likhet. 1 representerte helt likt og 10 representerte helt ulikt. Hva respondentene svarte vises i form av seks forskjellige søylediagrammer. Hvor mange

prosent som svarte hva, vises i søylene og man kan også se antall respondenter som svarte hva. Verken låtene eller vokalistene ble navngitt i undersøkelsen, men ble omtalt som forskjellige låteksempler:

- Låteksempel 1 representerte: Emilie Nicolas – *Sky*
- Låteksempel 2 representerte: Astrid S – *Hurts So Good*
- Låteksempel 3 representerte: Aurora – *Winter Bird*
- Låteksempel 4 representerte: Anna Of The North - *Always*

4.3.1 Emilie Nicola - Sky og Astrid S - Hurts So Good:

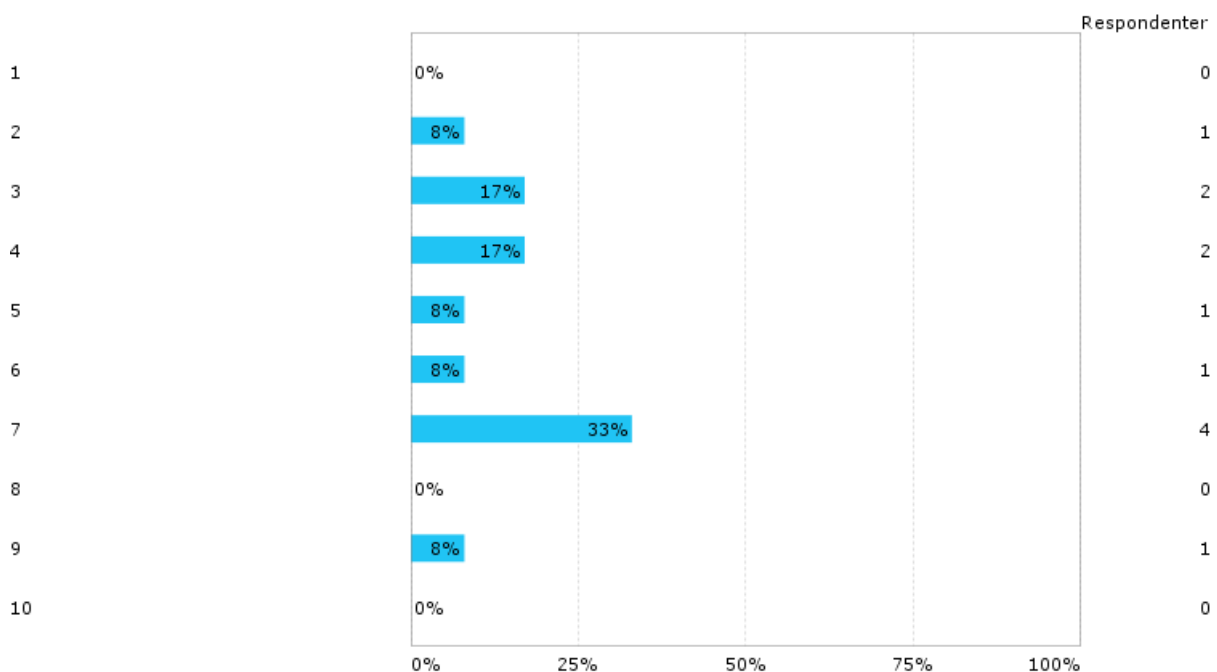

Diagram 24. Respondentenes svar på spørsmål 2 i spørreundersøkelsen.

Diagram 24 viser respondentenes oppfatning av likhetstrekk mellom Astrid S (Astrid Smesplass) og Emilie Nicolas i låtene *Hurts So Good* og *Sky*.

8% har svart at grad av likhet er 2, 17% har svart svaralternativ 3, 17% har svart svaralternativ 4, 8% har svart svaralternativ 5, 8% har svart alternativ nummer 6, 33% har svart svaralternativ 7 og 8% svart svaralternativ 9. Diagrammet viser at ikke alle svaralternativer er tatt i bruk.

Oppsummering av funn:

- Grad av likhet ble oppfattet forskjellig av respondentene.

- Ikke alle svaralternativene ble benyttet.
- Ingen har angitt svaralternativ 1 som betyr ”ingen likhetstrekk”.
- Ingen har angitt svaralternativ 10 som betyr ”helt likt”.
- Svaralternativ 7 hadde størst svarprosent med 33%.

4.3.2 AURORA - Winter Bird og Anna Of The North - Always:

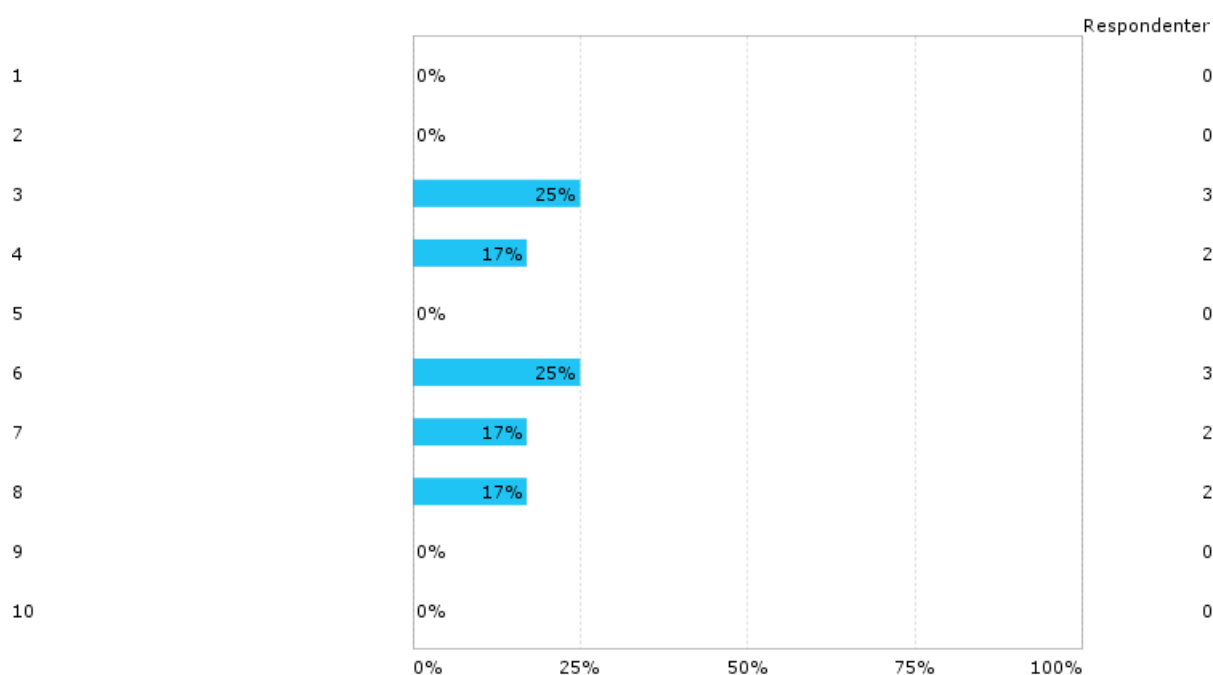

Diagram 25. Respondentenes svar på spørsmål 3 i spørreundersøkelsen.

Diagram 25 viser respondentenes oppfatning av likhetstrekk mellom Anna Of The North (Anna Lotterud) og Aurora (Aurora Aksnes) i låtene *Always* og *Winter Bird*.

Resultatet viser at 25% svarte svaralternativ 3, 17 % svarte svaralternativ 4, 25% svarte svaralternativ 6, 17% svarte svaralternativ 7 og det var 17% som svarte svaralternativ 8.

Oppsummering av funn:

- Grad av likhet ble oppfattet forskjellig av respondentene.
- Ikke alle svaralternativene ble benyttet.
- Ingen har svart svaralternativ 1 som betyr ”ingen likhetstrekk”.
- Ingen har svart svaralternativ 10 som betyr ”helt likt”.

- Svaralternativ 3 og 5 fikk størst svarprosent med 50% tilsammen .

4.3.3 Emilie Nicolas - Sky og AURORA - Winter Bird:

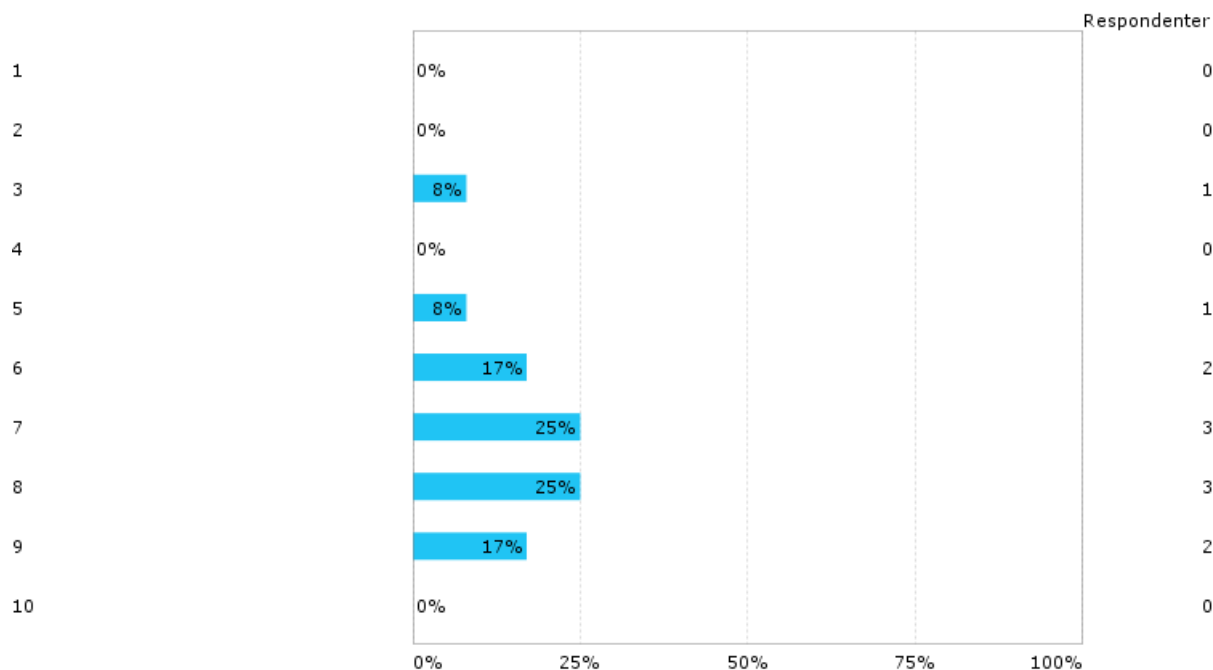

Diagram 26. Respondentenes svar på spørsmål 4 i spørreundersøkelsen.

Diagram 26 viser respondentenes oppfatning av likhetstrekk mellom Emilie Nicolas og Aurora (Aurora Aksnes) i låtene *Sky* og *Winter Bird*.

Resultatet viser at 8% valgte svaralternativ 3, 8% valgte svaralternativ 5, 17% valgte svaralternativ 6, 25% valgte svaralternativ 7, 25 % valgte svaralternativ 8 og 17% valgte svaralternativ 9.

Oppsummering av funn:

- Grad av likhet ble oppfattet ulikt hos respondentene.
- Ikke alle svaralternativene er blitt benyttet.
- Ingen av avgitt svaralternativ 1 som betyr ”Ingen likhetstrekk”
- Ingen har avgitt svaralterntativ 10 som betyr ”Helt likt”
- 92% har valgt et svaralternativ mellom 5 og 9.
- Svaralternativ 6 og 7 fikk størst oppslutning med 25% hver.

4.3.4 Astrid S - Hurts So Good og Anna Of The North - Always:

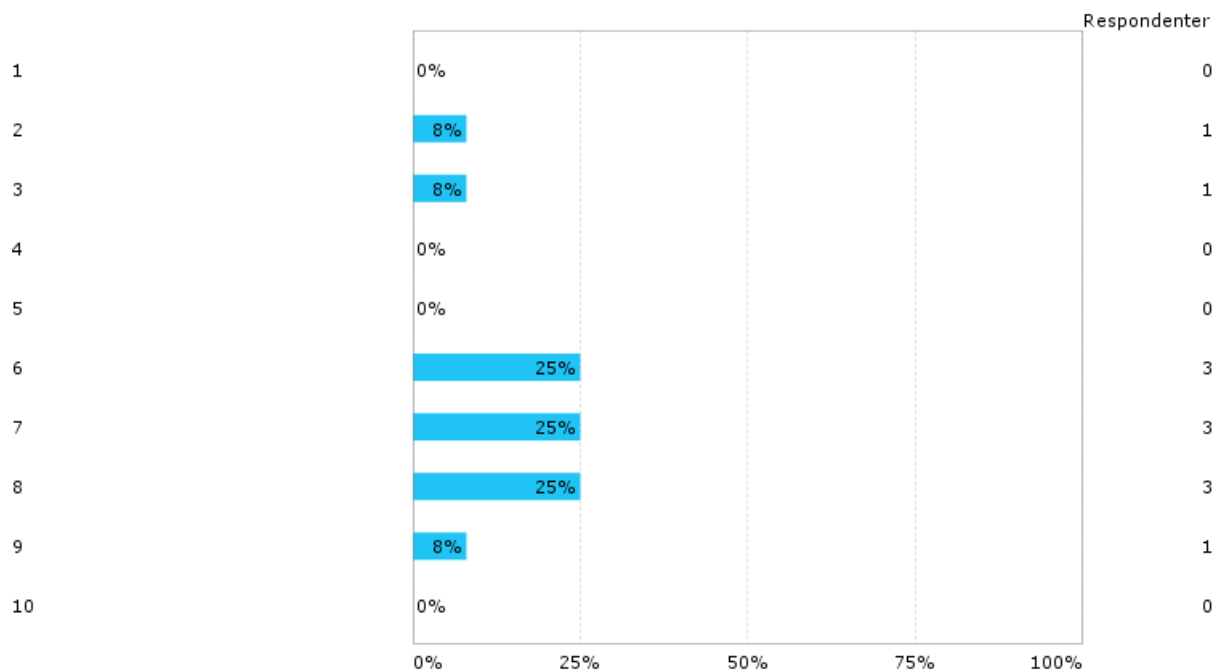

Diagram 27. Respondentenes svar på spørsmål 5 i spørreundersøkelsen.

Diagram 27 viser respondentenes oppfatning av likhetstrekk mellom Astrid S (Astrid Smeplass) og Anna of the North (Anna Lotterud) i låtene *Hurts So Good* og *Always*.

Resultatet viser at 8% svarte svaralternativ 2, 8% svarte svaralternativ 3, 25% valgte svaralternativ 6, 25% svarte svaralternativ 7, 25% valgte svaralternativ 8 og 8% valgte svaralternativ 9.

Oppsummering av funn:

- Grad av likhet ble oppfattet svært ulikt av respondentene.
- Ikke alle svaralternativene er blitt benyttet.
- Ingen har avgitt svaralternativ 1 som betyr ”ingen likhetstrekk”.
- Ingen har avgitt svaralternativ 10 som betyr ”helt likt”.
- Svaralternativ 6, 7 og 8 fikk størst oppslutning med 25% hver.
- 83 % har valgt et svaralternativ mellom 6 og 9.

4.3.5 Emilie Nicola - Sky og Anna Of The North - Always:

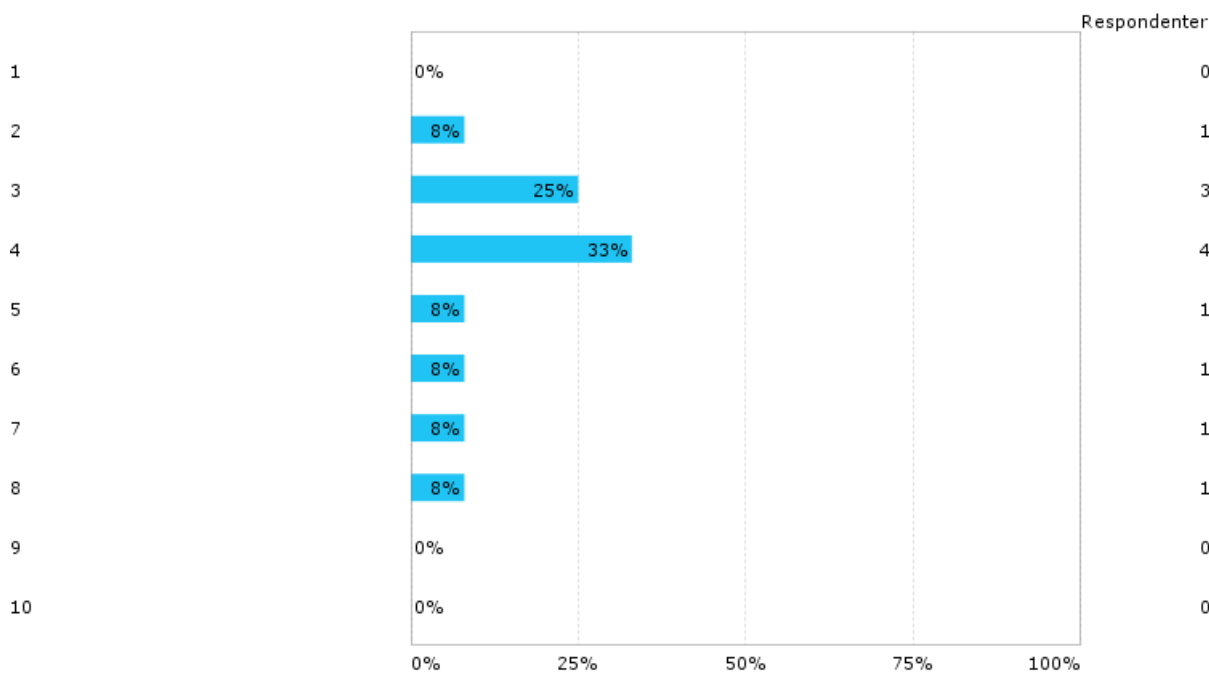

Diagram 28. Respondentenes svar på spørsmål 6 i spørreundersøkelsen.

Diagram 28 viser respondentenes oppfatning av likhetstrekk mellom Emilie Nicolas og Anna of the North (Anna Lotterud) i låtene *Sky* og *Always*.

Resultatet viser at 8% valgte svaralternativ 2, 25% valgte svaralternativ 3, 33% valgte svaralternativ 4, 8% valgte svaralternativ 5, 8% valgte svaralternativ 6, 8% valgte svaralternativ 7 og 8% valgte svaralternativ 8.

Oppsummering av funn:

- Grad av likhet ble oppfattet svært ulikt av respondentene.
- Ikke alle svaralternativene er benyttet.
- Ingen har avgitt svaralternativ 1 som betyr (ingen likhetstrekk)
- Ingen har avgitt svaralternativ 10 som betyr (helt likt)
- Svaralternativ 4 fikk størst oppslutning med 33%.
- 74% har valgt et svaralternativ mellom 5 og 2.

4.3.6 Astrid S - Hurts So Good og AURORA - Winter Bird

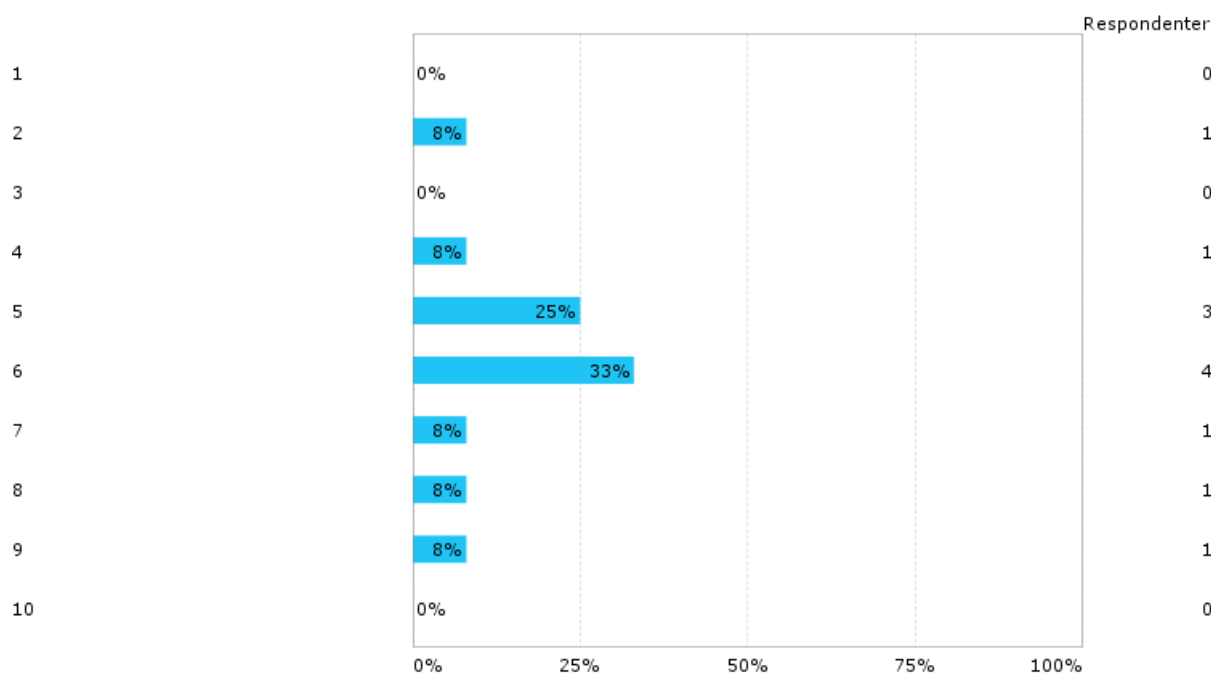

Diagram 29. Respondentenes svar på spørsmål 7 i spørreundersøkelsen.

Diagram 29 viser respondentenes oppfatning av likhetstrekk mellom Astrid S (Astrid Smesplass) og AURORA (Aurora Aksnes) i låtene *Hurts So Good* og *Winter Bird*.

Diagrammet viser at 8% svarte 2, 8% svarte 4, 25% svarte 5, 33% svarte 6, 8% svarte 7, 8% svarte 8 og 9% svarte 9.

Oppsummering av funn:

- Grad av likhet ble oppfattet ulikt hos respondentene.
- Ikke alle svaralternativene er benyttet.
- Ingen har avgitt svaralternativ 1 som betyr ”ingen likhetstrekk”
- Ingen har avgitt svaralternativ 10 som betyr ”helt likt”
- Svaralternativ 6 fikk størst oppslutning med 33%.

82% har avgitt et svaralternativ mellom 5 og 9.

5 DRØFTING AV FUNN

I dette kapittelet drøfter jeg funnene som er beskrevet i kapittel 6, som viser respondentenes svar på spørreundersøkelsen og resultatene fra analysen. Med hjelp av mine funn kan jeg svare på problemstillingen: "Hvilke stemmekarakteristiske likhetstrekk finnes hos nye, norske, kvinnelige popvokalister?"

5.1 Drøfting av analysens funn

Analysen viser at det finnes mange likhetstrekk i stemmekarakteristikken til Astrid S (Astrid Smeplass), Emile Nicolas, Aurora (Aurora Aksnes), Anna Of The North (Anna Lotterud) i låtene *Hurts So Good*, *Sky*, *Winter Bird* og *Always*. Ved å bruke parametere fra Complete Vocal Technique har jeg kunnet belyse disse likhetstrekkene og beskrive de. Jeg har plassert alle vokalistene under Lyngroths sammenligningskategori "like stemmeutformingsvalg", da alle synger i samme funksjon, har ganske lik klangfarge, bruker relativt like effekter og ansattstyper. Med unntak av Anna of the North, bruker vokalistene også samme mengde twang. Det er viktig å nevne at analysen kun baserer seg på en låt fra hver vokalist, der et vers til et refreng er blitt analysert. Det er sannsynlig at vokalistene gjøre andre stemmevalg i andre sanger som ikke er beskrevet i denne oppgaven.

Alle vokalistene har nøytral som hovedfunksjon, og det betyr at vokalistene synger med samme utgangspunkt. Vi deler nøytral inn i *nøytral med luft* og *komprimert nøytral* hvor disse to blir brukt om hverandre. På nettsiden til Complete Vocal Technique sier Sadolin at nøytral er en veldig mye brukt funksjon i de vestlige landene. Hun påpeker dette kan komme fra vestlig korsang hvor nøytral er blitt ansett som den mest anvendelige funksjonen.

In the western world, neutral is normally the mode in which women start getting tuition. This is most likely because many people have been brought up believing that the character of Neutral is the best suited to school choirs and church choirs etc. (Sadolin)¹⁵

Vokalistene har alle lys klangfarge som varierer fra medium til meget lys. Dette betyr at vokalistene har et lite klang-rom når de synger. Et eksempel på en sanger som har mørk klangfarge er den amerikanske sangeren Whitney Houston.

¹⁵ <https://completevocal.institute/complete-vocal-technique/> hentet april, 2018

De vanligste effektvalgene vokalistene har tatt er luft på stemmen, creak, vibrato og ornamentering. Dette er nok også de vanligste effektene som brukes i norsk popmusikk.

Emilie Nicolas, Astrid S (Astrid Smeplass) og Aurora (Aurora Aksnes) hadde variert twang som gikk fra medium til mye. Derimot synger Anna of the North alltid med lite twang. Dynamisk synger Anna Of The North mye svakere enn de andre og det finnes ingen store dynamiske sprang i låten *Always* hvor twang er nødvendig.

5.2 Drøfting av spørreundersøkelsens funn

Utfallet av spørreundersøkelsen overrasket meg. Jeg forventet at respondentene skulle avgi svar som var like. I stedet viste resultatet at respondentene gjennomgående hadde svært forskjellig oppfatning av vokalistenes stemmekarakteristikk. Hadde spørreundersøkelsen for mange svaralternativer? Spørreundersøkelsens testpilot hadde kun 5 svaralternativ hvor 1 representerte helt ulikt og 5 representerte helt likt. Jeg fant ut at fem svaralternativer ble for lite nyansert og endret spørreundersøkelsen til å inneholde ti svaralternativer. Ble ti svaralternativer for nyansert? Svaralternativ 10 og svaralternativ 1 ble aldri benyttet av respondentene. Derimot ble svaralternativ 9 og 2 brukt flere ganger noe som viser at respondentene hørte mange likhetstrekk og få likhetstrekk.

En annen årsak til de spredte svarene kan tenkes å ligge i menneskers oppfattelse av musikk. Hvordan musikk oppfattes henger sammen med dagsform, miljø og erfaring. Folk tolke musikken forskjellig og det som høres likt ut for meg, høres kanskje ikke likt ut for deg. I tillegg var et fåtall av respondentene utdannede sangere som visste hva de skulle høre etter. Derfor kunne jeg ikke forvente at stemmekarakteristikk var noe alle forstod, selv om jeg forklarte ordet før undersøkelsen begynte.

Da musikk eksempene var kjente låter av kjente norske artister, kan jeg ikke utelukke at den personlige klangen til vokalisten virket inn på svarene respondentene ga. Hadde vokaleksemplene vært ukjente artister, ville respondentene svart annerledes?

Spørreundersøkelsen viser at respondentene mente at AURORA – *Winter Bird* og Emilie Nicolas – *Sky* hadde flest likhetstrekk i stemmekarakteristikken. Her hadde 75% av respondentene valgt et svaralternativ mellom 5 og 9.

5.3 Eksempel på ny viten

Gjennom analysen viste jeg at det finnes tydelige fellestrekk i stemmekarakteristikken til de valgte vokalistene. Fellestrekkene i vokalistenes stemmekarakterstikker kan oppsummeres som:

- Hovedfunksjon: nøytral
- Hovedklangfarge: lys
- Effekter: vibrato, ornamentering, luft på stemmen og creak
- Hovedtype av ansats: nøytral uten luft
- Gradering av twang: medium

Summen av disse parameterne er felles for fire, viktige, norske, kvinnelige popartister i nåtiden. Min teori er at dette er en stemmekarakteristikk som kan beskrives som nåtidens lydideal. Dette er en teori basert på analysefunn fra kun fire vokalister, og jeg mener derfor det vil være svært interessant å bruke funnene fra denne oppgaven til å undersøke om stemmekarakteristikken til et bredere utvalg av norske vokalister samstemmer med min teori.

Jeg hadde antatt at resultatene fra spørreundersøkelsen ville vise at respondentene oppfattet at stemmekarakteristikken til vokalistene var svært like. Jeg ble dermed overrasket når resultatene viste at respondentene svarte svært forskjellig. Det kan være mange årsaker til at dette resultatet. Selvfølgelig er det mulig at undersøkelsesresultatet stemmer, men ettersom analyseresultatene viser flere fellestrekk i stemmekarakterstikken mistenker jeg at undersøkelsen var utformet på en slik måte at respondentene ikke var tolket de ulike svaralternativene likt.

6 AVSLUTNING

I denne masteravhandlingen har jeg skrevet om kvinnelig pop-vokal og stemmekarakteristikk. Innledningsvis begrunnet jeg valg av problemstilling og beskrevet min sanglige utvikling gjennom 5 år som musikkstudent på Universitetet i Agder. I kapittel 2 belyste jeg relevant teori og litteratur, deriblant Cathrine Sadolin's Complete Vocal Technique. Her beskrev jeg de ulike parameterne innenfor CVT. Metodene jeg har brukt i denne oppgaven er blitt introdusert i kapittel 3, der den graderte spørreundersøkelsen og den auditive analysen ble beskrevet. I kapittel 4 beskrev jeg kort om artistkarrierene til Astrid S (Astrid Smeplass), Anna Of The North (Anna Lotterud), Emilie Nicolas og Aurora (Aurora Aksnes). Videre bestod kapittel 5 av resultat. Her ble funnen i analysen og spørreundersøkelsen presentert via diagrammer og tekst som videre ble drøftet i kapittel 6.

Jeg har undersøkt hvilke likhetstrekk som finnes hos nye, norske, kvinnelige popvokalister, fordi jeg hadde en hypotese om at de liknet på hverandre. Denne prosessen har gitt meg mye ny kunnskap om blant annet sangstemmen, sangteknikk og oppgaveskriving. Jeg har lært at menneskekroppen inneholder speilnevroner som gjør at vi ubevisst speiler mennesker rundt oss. Dette kan skje både kroppslig og gjennom talestemmen ved at man begynner å snakke i likt toneleie. For videre forskning ville det vært interessant å undersøke om speiling også kan skje gjennom sangstemmen. Kan en sanger speile en annen sangers sangstemme? Kan dette skje gjennom medier som Youtube? Eller er speiling avhengig av at begge personer er i samme rom?

Ved å bruke Complete Vocal Technique i min forskningsoppgave har jeg blitt en mer bevisst sanger. Ved å undersøke ulike spektre ved Complete Vocal Technique har jeg lært meg mer om sangteknikk, stemmens funksjoner og fått et begrepsapparat til å beskrive stemmekarakteristikk og stemmevalg. I tillegg til å undersøke andres stemme, har jeg også blitt mer bevisst på min egen stemmelyd. Jeg har skrevet en oppgave hvor formålet var å bevise likheter i stemmekarakteristikken hos nye, norske, kvinnelige pop-vokalister, noe jeg mener er blitt bevist gjennom mine funn.

I oppgaven nevner jeg tre verdenskjente vokalister, nemlig Björk, Kate Bush og Susanne Sundfør. Intuitivt mente jeg at disse vokalistene hadde likhetstrekk med de vokalistene jeg analyserte i analysen. Det hadde vært interessant å undersøke hvilke stemmevalg Björk, Kate Bush og Susanne Sundfør har og videre sammenliknet dette med resultatet fra analysen i denne oppgaven. I samtale med en utdannet CVT pedagog, kom vi frem til at Björk, Kate

Bush og Susanne Sundfør har nøytral som hovedfunksjon. Altså samme funksjon som Emilie Nicolas, Astrid S (Astrid Smeplass), Anna of the North (Anna Lotterud) og Aurara (Aurora Aksnes) har.

Mine analyser viser følgende likhetstrekk i stemmekarakteristikken til de fire vokalistene:

- Hovedfunksjon: nøytral
- Hovedklangfarge: lys
- Effekter: vibrato, ornamentering og luft på stemmen
- Hovedtype av ansats: nøytral uten luft
- Gradering av twang: medium

LITTERATURLISTE

Borch, D.Z. (2005). *Vagen till din ultimate sångröst*. Danderyd: Notfabriken Music Publishing AB

Dalland, O (2012). *Metode og oppgaveskriving*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Jacobsen, D.I (2000) *Hvordan gjennomføre en undersøkelse*, Oslo: Høyskoleforlaget

Leseth, A. B & Tellmann, S.M. (2018). *Hvordan lese kvalitative forskning?* Oslo: Cappelen Damm AS

Lyngroth, S. (2017) *Tostemt sang mellom mann og kvinne*, Universitetet i Agder, Kristiansand

Ruud, E. (2016). *Musikkvitenskap*, Oslo: Universitetsforlaget

Sadolin, C (2000). *Komplet Sangteknik, (dansk versjon, 2.utg)* København: Shout Publishing

Sadolin, C (2012). *Komplet Sangteknik (dansk versjon, 5.utg)*, København: CVI Publication ApS.

Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*, Oslo: Gyldendal Akademisk.

Internettartikler og oppslagsverk på internett

Bergan, J. V. (2018, 9. Januar) Inger Lise Rypdal. Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/Inger_Lise_Rypdal

Bjørnstad, J (2017, 18. januar) Utvalgsundersøkelse. Store norske leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/utvalgsundersøkelse>

Dragland, Å (2017, 15. april) Vi speiler hverandre. *Adressa*. Hentet fra: <https://www.adressa.no/meninger/2017/04/15/Vi-speiler-hverandre-14557390.ece>

Gjestad, R. H (2016, 9.mars) Kjærlighetskrigeren Aurora innfrir. *Aftenposten*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/kultur/i/8wRpQ/Kjarlighetskrigeren-Aurora-innfrir>

Jones, C. (2008) *Kate Bush The Kick Inside Review*. Hentet fra: <http://www.bbc.co.uk/music/reviews/nm9x/>

Kydland, E (2010, 28. Januar) Så bra at andre norske artister kommer til å begynne å grine. *Dagbladet*. Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/kultur/sa-bra-at-andre-norske-artister-kommer-til-a-begynne-a-grine/64930668>

Nilsen, M.S (2005, 22. februar) (Retro) Diverse artister: ”Norske 60-talls hits” *VG* Hentet fra: <https://www.vg.no/rampelys/musikk/musikkanmeldelse/retro-diverse-artister-norske-60-talls-hits/a/267742/>

Nypaver, A. (ukjent dato) *What is tonecolor*. Hentet fra: <https://study.com/academy/lesson/tone-color-in-music-definition-lesson-quiz.html>

Olsen, T.K.B (2015, 20. Mars) Björk oppsummerer. *Ballade*. Hentet fra: <http://www.ballade.no/sak/bjork-oppsummerer/>

Pettersen, J. (2014, 26.august) Tilbake i bushen. *Dagbladet* Hentet fra: <https://www.dagbladet.no/kultur/tilbake-i-bushen/61186762>

Raz, J. (2010, 6. august) Bjork: A Celestial Voice. National Public Radio. Hentet fra: <https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=129029063>

Skjelbred, B.B (2017, 06. Januar). Låtskriverskolen – elektronisk musikk: fra Kraftwerk til Kygo. *Norsk Rikskringkasting*. Hentet fra: https://www.nrk.no/skole/musikkparken/latskriverskolen-_elektronisk-musikk-_fra-kraftwerk-til-kygo-1.13240159

Solvang, O. (2015, 6. desember) Norske kvinner viser vei. *Vårt Land*. Hentet fra <https://www.vl.no/meninger/kommentar/norske-kvinner-viser-vei-1.480543?paywall=true>

Soufi, A. (2017, 21. januar). Skyhøyt nivå. *Norsk Rikskringkasting*. Hentet fra: <http://p3.no/musikk/skyhoyt-niva/>

Stuen, E. A. W (2016, 4. August) Kraftwerk anmeldelse: Mekanisk nostalgi. *Aftenposten*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/osloby/i/wnzx5/Kraftwerk-anmeldelse-Mekanisk-nostalgi>

Svendsen, Trond Olav. (2017, 4. Mai). Elektronisk Musikk. Store norske leksikon. Hentet fra: https://snl.no/elektronisk_musikk

Sævik, S (2016, 14.desember) Om å speile hverandre – speilnevronenes effekt, (Blogg post) Hentet fra:

<https://forskning.no/blogg/laeringsmiljobloggen/om-speile-hverandre-speilnevronenes-effekt>

<http://www.emilienicolas.com>

Vedlegg 5: spørreundersøkelsen

Hei og velkommen til denne spørreundersøkelsen som handler om likhetstrekk i vokalkarakteristikken hos nye, norske, kvinnelige popvokalister.

Kjønn

- (1) Kvinne
(2) Mann

1) Hør på låteksempel 1 og låteksempel 2: Hvor lik er vokalistenes stemmekarakteristikk? Uttrykk grad av likhet på en skala fra 1 som er "helt forskjellig" til 10 som er "helt lik".

- (1) 1
(3) 2
(4) 3
(5) 4
(6) 5
(7) 6
(8) 7
(9) 8
(10) 9
(11) 10

2) Hør på låteksempel 3 og låteksempel 4: Hvor lik er vokalstenes stemmekarakteristikk? Uttrykk grad av likhet på en skala fra 1 som er "helt forskjellig" til 10 som er "helt lik".

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5
- (6) 6
- (7) 7
- (8) 8
- (9) 9
- (10) 10

3) Hør på låteksempel 5 og låteksempel 6: Hvor lik er vokalstenes stemmekarakteristikk? Uttrykk grad av likhet på en skala fra 1 som er "helt forskjellig" til 10 som er "helt lik".

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5
- (6) 6
- (7) 7
- (8) 8
- (9) 9
- (10) 10

4) Hør på låteksempel 7 og låteksempel 8: Hvor lik er vokalstenes stemmekarakteristikk? Uttrykk grad av likhet på en skala fra 1 som er "helt forskjellig" til 10 som er "helt lik".

- (1) 1

- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5
- (6) 6
- (7) 7
- (8) 8
- (9) 9
- (10) 10

5) Hør på låteksempel 9 og låteksempel 10: Hvor lik er vokalistenes stemmekarakteristikk? Uttrykk grad av likhet på en skala fra 1 som er "helt forskjellig" til 10 som er "helt lik".

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5
- (6) 6
- (7) 7
- (8) 8
- (9) 9
- (10) 10

6) Hør på låteksempel 11 og låteksempel 12: Hvor lik er vokalistenes stemmekarakteristikk? Uttrykk grad av likhet på en skala fra 1 som er "helt forskjellig" til 10 som er "helt lik".

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5
- (6) 6

- (7) 7
- (8) 8
- (9) 9
- (10) 10

Takk for at du svarte på denne spørreundersøkelsen.

Hilsen

Oda Mathea Ulvøy Westli